SOUTH AFRICAN PUBLIC LIBRARY
9 AUG 1955

No. 31—Vol.-LIII

Friday, 5th, August 1955

Registered at the G P O as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

Stephen Ramasodi

By Patrick Duncan

OF all the cruelties inflicted by this government on the people of our country, none has hurt me so much as the refusal to grant Stephen Ramasodi a passport.

Readers will remember that several months ago Stephen was offered a scholarship which would have enabled him at the age of 16, to travel to the United States and be educated for some years at Kent School, Connecticut. That application was made by him for a passport to enable him to leave the country, and that for a very long time no reply was given. Each Friday an enquiry would be made to Pretoria, only for the same, sickening, answer to be received: "Ask again next Friday." In the end it was "No".

Two explanations were forthcoming, as published in the Press. One was from the Department of the Interior. The Under-Secretary explained that his department refused very few passports really—only .25 per cent of those asked for. He also showed that there was provision for a citizen to re-apply if his first application had been turned down, and "so far as he was aware no further applications of this kind had been made (in the case of) Stephen Ramasodi......" He said this two days after the news of the refusal had been published This ridiculous remark can only mean that every time that we apply for anything to a Government department we must do so twice, that no refusal really is a final refusal, and that immediately we are told 'No' we must ask for a reconsideration. The Information Division of the Department of Native Affairs explained that it was advice by this Department that had caused the refusal. The Department "had taken this action from the point of view of the Native youth's best interests."

"Oh, ye generations of vipers" is all one can say that is adequate. A well-paid, well-fed civil servant in Pretoria who had never before heard of Stephen, or knew his needs, and who had never before, I bet, heard of Kent School, Connecticut, takes it upon himself to prevent Stephen from going to Kent School,, and thereby to smash into one thousand fragments one boy's dreams and ambitions, a boy against whom no harm is alleged.

Another equally well-paid civil servant calmly points out that the evil done by his department is not really so great—they have only stopped .25 per cent from leaving who wanted to leave. This, he kindly explained for those of us who are not good mathematicians, is equivalent to granting passports to 12,970,000 of the South African population of 13,000,000. What about the remaining 30,000? His department admits that they are too afraid to let them out of the country. And in any case these figures are ridiculous. Stephen has been refused his passport because he is Black. And there are about *9,000,000 Blacks in South Africa. If he failed to get a passport, what* chance is there of the other 9,000,000 getting theirs?

And so Stephen's dreams and prospecrs are ruined. He is to be prevented from being schooled in the country that has produced a Carver, a Bunche and a Washington, and at his formative age is to be kept in a country which is noted for its production of *tsotsis*.

And the reason is not the reason given—that it will not be good for Stephen. It is this reason: that Stephen and his brothers are to be kept down for ever, and that if they go to Kent School, Connecticut they will become such good men that they will not be able to be suppressed. That is, they may not enjoy real education, but must be kept here to be indoctrinated by 'Bantu Education'—which is designed to be preparation for serfdom, an assembly-line on which willing and capable slaves may be produced whose highest ambition will be doglike to lick the feet of their masters.

That we are a new country, and that all new countries need to send their children overseas to drink in the technics of the advanced countries matters not. That both the Ministers in charge of both guilty departments were largely educated overseas matters not. That Stephen and his children and grandchildren would have been happier and better for Kent School, Connecticut, matters not. That our country needs African professional men matters not. What matters is that "I am warm and well-fed, and you are cold and hungry; and I have power, so I shall keep it like this for ever and ever."

And so the brutal killings and beatings by powerful White on powerless non-White continue, unchecked. The government exilings of men who fight for freedom goes on. The imprisonments without trial of Africans goes on. The uprooting of people from their homes goes on. The attack on the whole Indian community that is called 'Group Areas Act' and that seeks to impoverish and drive overseas three hundred thousand South Africans goes on.

Somehow it is awful enough when grown men suffer. But we know we are in the toughest fight of this half-century, and that our opponents are afraid, guilty and ruthless. It is a fight for men, and we know the penalties for engaging in it. But when it comes to children, to blighting a whole young life, and the life of generations to come, then it becomes a nameless horror. "But whoso shall offend one of these little ones which believe in me, it were better for him that a millstone were hanged about his neck, and that he were drowned in the depth of the sea."

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones ?

Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY, the best of all Gifts.

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The
New India Assurance
Company Limited

Principal Controlling Officers:
Rustomjee (Pty.) Ltd.

140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.

NEW NYLON SAREE MATERIALS

—JUST ARRIVED—

- Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd
- Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.
- Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.
- Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.
- Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.
- Coloured Georgettes 45" 3/11yd.

BLOUSES
Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices.

- Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.
- Georgette Jari Work Sarees All colours. £4-10-0
- Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0

CHILDREN'S SCHOOL WEAR
Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks, Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.

CHAMPALS !
Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair
Also Leather 8/6 & 10/6 pair

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

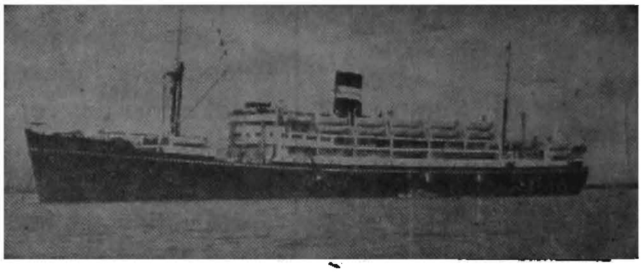

B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Karanja due 28th August. Sailing 3rd September

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow Fever innoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Innoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class single without food £83—10—0
Second " " " " 55—0—0
Third Class Bunk 28—10—0
Muslim Special Food £11—10—0 Ordinary Food £4—17—6
Hindu Special Food £10—3—0 Ordinary Food £4—5—6

Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by communication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—
SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.
390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.
Tel. Add. "KARAMAT."

INDIAN OPINION

FRIDAY, 5TH AUGUST, 1955

Overflowing Paternal Love

THE refusal of a passport by the Union Government to Stephen Ramasodi, a 16 year-old African pupil, at St. Peter's, Rosettenville, (Johannesburg), who has been offered a £500 bursary to further his studies at Kent School, Connecticut has created a great deal of perturbation among all thinking people of South Africa. The reasons for the refusal reported to have been given by the Government are "that Ramasodi was a boy of 16 with only a Standard VII education and that it would be wrong to send such a young boy to study in completely strange surroundings. He can make use of available facilities in this country and as he is a clever boy he will no doubt pass his matric within two or three years and will then be much more ready to go overseas to study."

These are the words of Dr. T. van Rooyen, Press Officer of the Information Section of the Department of Native affairs, as reported by "The Post.' He is reported further to have said that the Government welcomed the opportunity for an African to advance himself through study and to be of service to his people. This, he said, had been stressed by Mr. S. J. de Villiers, Under-Secretary of Bantu Education at a recent graduation ceremony of the University of South Africa at Kilnerton.

This is a case of overflowing paternal love of our Union Government for the African people. What need could there be for an African to go overseas for education when the Union Government is doing everything possible to give them all the education he needs under the Bantu Education Act! The Government has taken upon itself the burden of thinking and the moulding of the future of the Africans. His parents need do nothing and the outside world need not bother its head about it. What a wonderful situation? What a wonderful country we are living in?

The Government is strongly protesting against outside interference in South Africa's domestic affairs. But the Government can interfere in the domestic affairs of private individuals. They may not bring up their children as they wish to. They must do exactly as the Government bids them to do. And this is a free country where democracy is practised as nowhere else in the world so says the Government.

The other restrictions in individual liberty are that a person may not marry whomsoever he or she chooses. Indians must marry only in South Africa among their own people. They may not bring a wife from outside even from their own nationality.

Mr. Eric Louw tells the outside world that South Africa is much misrepresented by representatives of the foreign Press But don't these acts of the Government speak more eloquently than anything else? These bare facts are shocking enough to need any more spicing. They shock the civilised world and make them think whether Hitler is not reborn in South Africa.

The liberal-minded Europeans are trying to move heaven and earth to prevail upon the Government to alter its decision in regard to Stephen Ramasodi. But it is a crime to be a liberal in South Africa these days and we are getting a little afraid lest they might land themselves into trouble in their pursuit to to perform an act generally known (but not in the vocabulary of the Union Government) as civilised, humanitarian, cultural.

We shall conclude this article with the words of Mr. Alan Paton, South Africa's well-known author and educationist, who has described the Government's act as a tragedy and a shame. In an interview to the Press Mr. Paton said:

> **Stephen Ramasodi has been offered the opportunity to imbibe the very best principles on which Western culture was based—the culture which the South African Government was trying to preserve.**
>
> **"Stephen has been born into a new world, a fact the Government fails to realise. I say it is a world which is going to be his and his people's in a much shorter time than the Government thinks.**
>
> **"This passport action of the Government has reduced still further the value of the money that the State Information Office pours out in other countries. Here is a striking example of bad publicity for South Africa being conducted by the Government itself."**
>
> **"What can be the effects of the refusal of such passports? I can see two. Either it will create a hatred of all kinds of nationalism, or it will breed an intense nationalism, among people who will say: 'Well, we must become nationalists ourselves?'**
>
> **"Can the Government contemplate either effects with equanimity? This whole passport issue exposes the folly of the belief that there can be several kinds of nationalism in our country. A similar offer to an English or Afrikaans boy would have been hailed as a chance of a lifetime."**

A Sign Of The Time

THE news of the shooting down of the Israeli civilian airliner by Bulgarian anti-aircraft forces over territory just inside the Bulgarian border last week, destroying 58 innocent lives, has shocked all humanity. That such a horrifying thing should have happened when the Big Powers that were adamant and were not inclined to talk of peace have climbed down and have begin in all earnestness to discuss ways and means to prevent another bloody war taking place really augurs ill for the future of the world. It is a deed Nature will not countenance, however much the Bulgarian Goverment may be prepared to compensate. Whatever may be done, the innocent lives that have gone will not return and the bereaved can never be adequately compensated. If it is claimed that the act was committed out of negligence such negligence is unpardonable. Even during war time it is a crime to take the lives of innocent people and here we have 58 lives lost without rhyme or reason. One cannot just satisfy one's conscience by taking it as an ordinary accident. It is a foreboding that all is not well with the world. That the cup of its sins is full up to the brim and nothing but destruction faces it. Unless all the nations of the world are really repentant and in all humility and prayerfully change their ways and bury all weapons in the deep

ocean there is little chance of the world surviving. This tragic affair should not be treated light-heartedly, or with a feeling of vengeance. The guilty must be punished. But there the matter will not end. The question may well arise as to who will throw the first stone. If penance is to be done for the innocent lives that have been lost by man becoming a beast a real heartsearch is necessary by all. Mere condemnation of the act and demanding reparation will not suffice.

NOTES AND NEWS

Governor-General Returns From Madagascar

The Governor General of the Union Dr. E. G. Jansen and Mrs. Jansen have returned to the Union from their visit to Madagascar. At the time of his departure the Governor-General is reported by Sapa to have said: "I trust this visit will serve to draw South Africa and Madagascar closer together. We should learn to know each other better because we are neighbours and our problems are very similar, and in times of difficulty we should be able to assist one another. May the cordial relations existing between our two countries be strengthened in future."

Dr. K. M. Seedat Celebrates Silver Jubilee

Dr. Kassim Mahomed Seedat has been the recipient of congratulations from his colleagues in the medical fraternity as well as from a large section of the Indian community this week when he reached twenty five years of active medical practice among his people in Durban.

Graduating at the Bombay University somewhere in 1927, he proceeded to London and obtained further medical qualifications there and settled down to practice in Durban in 1930 at 175 Grey Street where he still conducts his surgery.

Hardly in practice for a few months, he found the City faced with a malaria epidemic of terrifying proportions. It was during this period that the Indian public recognised his spirit of public service, for it is common knowledge that he struggled day and night among the poorest of the Indian community at Sea Cow Lake and Clare Estate rendering medical attention of which many a poor Indian home speaks of with undying gratitude.

Throughout his years of practice he has endeared himself with the poor section of the Indian community and today though he commands the largest Indian practice among the wealthy, you will always find that he does not lessen his interest among the poor.

He is the doyen of the Indian Medical men in this City and his services in the field of health and hospitalisation have been tremendous.

As chairman of the Indian Medical Services Trust he was instrumental in collecting several thousands of pounds to which the St. Aidan's Hospital today owes its magnificent additions and equipment. He is now busy on the establishment of a Nurses' Home for the hospital.

He has contributed liberally to all Indian causes and recently made a large donation to the new Technical College.

Apart from celebrating his Silver Jubilee in practice, he will be celebrating his Silver Jubilee in marriage this year.

Married to that charming hostess, Hazra Seedat, daughter of the well known Indian philanthropist, the late Mohamed Ebrahim, his children are following in his footsteps.

His son Ebrahim qualifies in medicine next year and in the following year his son Yacoob qualifies in medicine. Both of them are at Dublin University. His daughter, Zubeda, is now doing her Bachelor of Arts degree in Law.

Death Of Dr. J. A. Naidoo

The death has occurred of Dr Juggiah Appal Naidoo, dental surgeon, of Lakhani Buildings, Grey Street, Durban, and Tinley Manor, Natal, after a short illness. He was 33. Dr. Naidoo had only recently returned to South Africa after being overseas for more than eight years. He qualified as a dental surgeon at Durham, England. He was the eldest son of Mr. T. J. Naidoo, a well-known businessman to whom and to the bereaved family the sympathy of all their friends and well wishers will go out.

ENCOUNTERS WITH GANDHIJI

By MURIEL LESTER

CERTAIN critical moments stand out clearly in any consideration of the life of Mahatma Gandhi. They have been told and retold in the hundreds of books written about him in many languages.

There's the moment in South Africa when he, the newly arrived London trained lawyer, encountered violence at the hands of a coach driver who turned him out of his seat half way through the journey because a white man wanted it; the sudden opening of his office door in Durban disclosing a bruised and beaten man in rags who stood before him, quiet and helpless, one of the thousands of indentured labourers from the mines, destined henceforth to be remembered as the undying witness of our colonial industrialism; the moment when he and Field Marshal Smuts met face to face after a long-drawn-out struggle between full power which Gandhiji called the matchless weapon of non-violence; the strange scene at one of his trials when the Judge had stood up on the entry of the prisoner, then, too late realising his official position, had promptly sat down, but finally let his first impulse have full sway, got up again and took his stand with the rest of the Court; the startling commonsense, perhaps unprecedented n diplomacy, which led Lord Irwin, Viceroy of all India, to bring the little man out of prison for quiet and prolonged conference in Viceroyal Lodge; both of them being men of God, practisers of praying. These were creating encounters, epoch-marking.

My task is merely to write about the nobodies in India and Britain and to tell what I saw and heard while living in his company on four or five occasions in India and for ten weeks when he was our guest in the East End of London at Kingsley Hall during the second Round Table Conference, held at St. James' Palace in the autumn and winter of 1931.

• •

It was in the Sabarmati Ashram on his birthday in 1926 that my young nephew R. Daniel Hogg and I were introduced to him. It was only our third day in India and I was fumbling hurriedly to get my shoes off, full of self-consciousness, hoping my hands would make the correct Indian greeting sign which I had been sedulously practising when he came striding across the room, shook hands in vigorous Western style and made me feel at home and at my ease in India for always.

He knew how to evoke confidence from people. It was part of his own confidence in God...One caught it, and it increased one's confidence in others.

• •

I've watched a poor moron, her face quite vacant, her mouth dribbling, wander up to him and get the same welcome, the same full friendliness. He could see something of God in everybody.

• •

An Indian who sold drink and drugs under a British licence once decided to call on him. His was a double fault in the strict code of the non-co-operative movement. He was ashamed of his trade but enjoyed its profits. Evidently he blandly hoped for some impossible solace from the great man, some blurring of the line between right and wrong. He took his seat on the floor in front of Gandhiji, who was enjoying the best half-an-hour of his day, spinning in high serenity, the rhythmic whirr of the wheel making the music he loved best. He listened silently to his visitor's wordy pleas and arguments, and each seemed to wilt automatically. After about ten minutes the salesman, as he could find nothing to add, gave his summing up of the situation. "I know it's not right; but you see, I must live." Gandhiji drew out one of his fine firm threads to its fullest length before his reply. It was devastatingly monosyllablic. "W h y?" he queried. He tried to make clear the basic fact that if we cling to life, eagerly grasping it for its own sake, it loses value.

• •

There was half an hour's prayer in the garden every morning at 4 a.m. when the coolness was a delight; the children of the community only came to the evening gathering sunset time. They sat right up in the front, close to Gandhiji. One day a big snake came gliding along and settled itself on Gandhiji's bare knees. Two of the elder boys hurried off silently for the contraption of bamboo rods, rings and string that enabled one to lasso such a creature and carry it at arm's length back to its home in the nearby jungle, but Gandhiji signed to them to forget the snake and attend to their prayers. As soon as these were over, the boys were at his side but again he signed to them not to move.

Then he changed his position a little so that the creature awoke. As it was too comfortable to want to move, it re-arranged its coils and settled down to another sleep. Again Gandhiji moved, and the process being repeated, the snake abandoned its comfort and glided home.

* *

In 1931 when it was known that Gandhiji had at last yielded to persuasion and agreed to attend the Round Table Conference, many Londoners wanted to have him as their guest. We Kingsley Hall people had written at once pointing out how much more at home he would feel in the East End than anywhere else, as we lived in the same simple style, had regular times of prayer, and performed all menial tasks such as he and his followers did in their latrine cleaning etc. His reply soon came on a post card. "Of course I'd rather stay at Kingsley Hall than anywhere else as there I shall be among the same sort of people as those to whom I have devoted my life.-Yours, M.K.G."

Later on, when a slight cold made itself audible at St. James' Palace several friends begged him to stay up there in the West End for a night or two. The answer was, "I will not spend one night in London outside Kingsley Hall. There I'm doing the real Round Table Conference work, getting to know the people of England."

He went in and out of our neighbours' houses; arrived at the local Poor Law Infirmary at 8.45 a.m. to see one of our bed-ridded friends; had all the children of the nearby streets in for a talk about "not hitting back"; came to one of our Saturday night parties and revelled in the fun, the dancing and the music. In the midst of it I took him over to a blind and widowed invalid on the other side of the hall that she might touch him, as she could not see. A sudden silence fell on the whole party as we threaded our way between the others and he bent down to talk with her. When we turned round there was a strange and memorable spectacle. All had been watching the encounter; gentleness had spread; parents were holding out their babies or pressing towards him with their older children; there was no crowding or pushing; his broad smile of blessing seemed to be enough and in a moment or two the gaiety broke through again.

On his daily 5.30 a.m. walks along our mean streets he was always greeted by a few early rising housewives, night-watchmen, or anyone who happened to be about. He was always accompanied by visitors who came from near and far for this hour's exercise, sometimes by small children from the neighbouring street.

One day while discussing some knotty question of policy and principle he failed to return a greeting shouted to him from a neighbour's back-yard. We were just passing the hut of the night watchman who quite anxiously called after him, "Hi Gandy! Gandy! That man said good morning to you!"

We often remember some words of his when we note as one hears of the untiring labours of the Indian Prime Minister and Krishna Menon for better understanding in world affairs. "I'm not struggling for the independence of India because I, M. K. Gandhi, happen to think independence would be a good thing for my country but because I know that it is the right of every nation to be free; and until India is free, she will never be able to make her maximum contribution to the rest of the world."

* *

On his way home from the Round Table Conference he spent a few days in Switzerland with M. Romain Rolland, one of his earliest biographers. It was his book that introduced most of us Europeans to the great Indian movement soon after the first world war was over. In it were listed the rules of life which were to be followed by his co-workers.

1. **Non-Theft.** This means if you have more than you need while others have less, you are a thief.

2. **Truth.** Truth isn't merely "not telling a lie." You must spread it. You must speak it without fear and without exaggeration and tell it to the people who don't want to hear it; tell it in quarters when it may mean losing your job, your popularity, your reputation or your life.

3. **Non-Violence.** This is not the weapon of the weak, but of the very strong. Respect all men and fear none, including your strongest opponents. Remember they have no real power over you. God alone has lasting power. The British Empire is Satanic but the British people are as good as you are. You can't get rid of evil by killing people.

4 **Purity.** Look on all women as your sisters and all men as your brothers.

5. **Purity of Palate.** Don't eat or drink for the pleasure that it gives to you but in order to keep strong and vigorous enough to work for the poor and the oppressed.

On one of the pre-breakfast walks in Switzerland, Pierre Ceresole, the Swiss leader, founder of the International Voluntary Service for Peace, joined Gandhiji, Mira, his faithful English disciple, and me. The meeting of these two selfless men evoked some memorable conversation. "What do you think of Europe?" asked Pierre.

"I see no signs of great leadership in Europe."

"What in your view does it take to make a great leader?"

"A leader must seek nothing for himself; neither reward, position, nor pleasure; and he must remember God twent four hours a day."

"And what do you mean by the word God?"

"Truth is God and the way to Him is non-violence. The slopes of the Himalayas are white with the bleached bones of the hermits, sages and saints who for centuries have lived there, trying to wrest the secrets of God from Him. The outcome of their search is always the same. Truth is God, and the way to Him is non-violence. Jesus in the Orient brought a breath from the Spirit of God and gave it to the whole world. But the Western peoples took it and turned it into a system, which I think is a bad one. That is why I call myself non-Christian."

A little later he said, "I make no decision except after prayer. I have no strength of my own at all. Look at me." And here he stopped in the path, stretched out his arms, looking down at his meagre dhoti-clothed body. "Look at me; a boy could knock me over with a blow of his fist. I have no strength of my own. It all comes from God. It is a continual miracle to me. If the whole world were to deny God, I should be his sole witness."

SAGSEED NURSERY: Our 1955 catalogue now available, listing roses, fruit trees, shrubs, lawn grass and all nursery items. *Write for free copy to Sagseeds, P.O. Box 8164, Johannesburg.*

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.
Contact No. 213 Macosa House, Second Floor, 17 Commissioner Street, Ferreirastown, Johannesburg. 'Phone 33-1654.

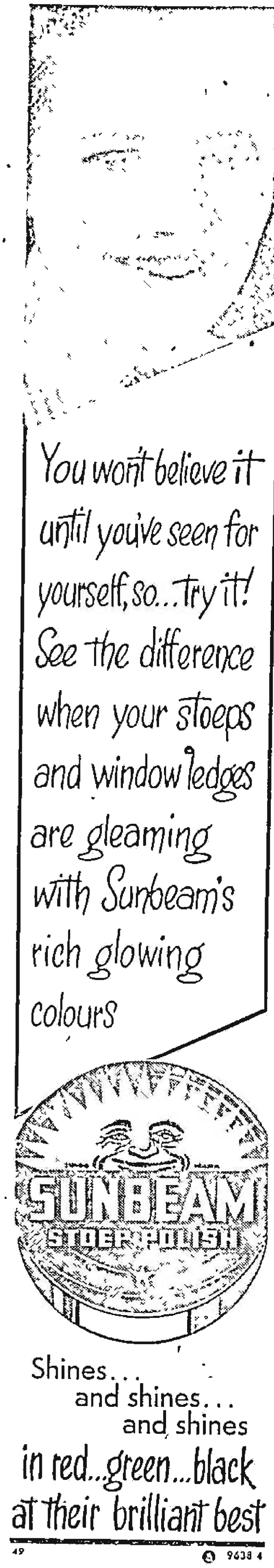

THE WORLD AND SOUTH AFRICA—II

By C. W. M. GELL

(From 'The Forum', Johannesburg)

I CAN only summarise here some of Mr. Mason's very fair and impartial views of our own predicament today in South Africa. He recognises that discrimination often had a benevolent purpose, though this quickly became repressive as circumstances changed. He gives Afrikaners their due as "a people deeply relgious, deeply concerned for the country where they live, seeing things simply in terms of right or wrong, black or white, regarding the obvious differences between themselves and the Bantu as a matter of race and heredity, unchangeable and ordained by the nature of the Cosmos. He sees the weaknesses of the British, "an imperial people, arrogant, socially lazy and casual, detached, as liberal as Gallio, ready to concede the Bantu an equality that was long enough deferred." Nationalist Afrikaner resentment at British actions and attitudes, which often appear supercilious and hypocritical, has increased their antipathy to liberal views. Some of the aggressive feelings provoked among Afrikaners by the British have been transferred to the Africans, even as African resentments at white domination exploded against the Indians of Durban in the 1949 riots.

Of total apartheid (partition of the Union into white and black states) with its admission that the Bantu are not potentially inferior to the Europeans, Mr. Mason writes: "It is difficult to assess how many South African whites believe the plan can and will be put into effect, how many find it a salve to conscience and how many—one may guess very few (but, perhaps, more now, after Mr. Strijdom's recent very explicit "wit baasskap" "white bossship" pronouncements-C.G.)—use it as a cloak consciously adopted for the policy of the strong arm." Neither, I think, would many impartial observers dissent from Mr. Mason's opinion that "activities conceived in the paternal spirit of doing something for others cannot atone for the basic rejection involved in the doctrine of segregation. Nor can any promises of Native States reconcile the African to a regime founded on a policy of repudiation......But it does surely argue a mixed set of values to alienate a people by segregation and at the same time spend money on educating them." The root of the apprehension over "Bantu education" is, of course, precisely the fear that it is intended to set an artificial ceiling to the second part of this last proposition, both financially and qualititively.

Repressed Sexual Guilt

So we have a situation made rigid by white fears and non-white resentments; marked by such a strong sense of repressed sexual guilt as to suggest far more attraction across the racial lines than we are accustomed to admit in South Africa; by an equally fierce aversion to outside criticism which often seems based on inadequate knowledge but also on moral presumptions we cannot simply deny; by a desperate desire on the part of whites to rid ourselves of the whole nagging question once and for all—Mr. Mason quotes the instance of an Afrikaner Nationalist who confessed that mere discussion of the subject made him want to vomit; and by an equal tenacity on the part of the non-whites not to let us do so.

Kenya And South Africa

Comparing South Africa with Kenya, Mr. Mason says: "It is possible to emerge from adolescence, even after tantroms, with a friendly regard for a parent or guardian. But there is less chance of such a result in a home where tantrums are not allowed." This seems to me a slightly trivial comment on this issue. The trouble in Kenya is largely due to a strong local desire to suppress adolescent growing pains almost as ruthlessly as in South Africa without the physical means and resources to do so and with a far smaller white population on which to base repression. Now that British armed force and finance has had to be called in, it is more possible to agree with Mr. Mason's distinction between Kenya's "ideal consciously professed but not lived up to" and South Africa's repudiation of the ideal. If this is the contrast, it is permissible to hope that Kenya may emerge from its time of troubles. For the immediate future South Africa can probably stave them off. But the long-term prospect hardly inspires optimism.

For Mr. Mason stresses that, in Kenya as elsewhere, the British are committed to "a system of government which aims at permitting a man to search for unhappiness in his own way...... We believe it is right and healthy that government should be open to criticism and we are bound by the function of our political beliefs to extend to another race such liberty as we ourselves have.

We are committed on this point and it is no use pretending we are not." The British objection to colour bars as stabilising devices is, therefore, primarily moral, even religious (though too seldom publicly acknowledged and practised as such); only secondarily economic.

Profit Motive

The greatest weakness of the South African British is that they have virtually abandoned the moral principle and stand only by the profit motive in the economic argument for "integration," with the result that they are wide open to the moralising taunts of Nationalist polemics. For, whether we agree or not, it is only honest to admit that Afrikaner Nationalists have a totally different moral and religious ethic, though the difference is disguised by the use of the same word "Christian" to describe it. Instead of "the free development of the individual personality as the highest good," they substitute "the right and duty of self-preservation," based on a divinely decreed racial differenc of mind and character which regards "loss of identity" as a social evil to be avoided at all costs. An unkind critic once called this a "sub-Christian" ethic. More truly, it is "pro-Christian," being referred more to the Old Testament than the New. But, whatever its shortcomings, Afrikaners probably practise their ethic more consistently than their British critics.

In terms of this attitude, the basic South African questions Mr. Mason thinks worth asking are: How can the identity of the whites best be preserved? If the Tomlison Report (on which Dr. Verwoerd is now assiduously sitting) outlines a possible plan, will it achieve this end? Do the Nationalists really mean to carry it out? "It is these questions or a discussion that is frankly philosophical and religious (i.e. about fundamental principles, whether "self-preservation" is more important than "to love your neighbour as yourself," whether and to what extent the one principle excludes the other in the South African context). There is nothing between the two and only confusion can result from mixing one with the other."

I agree, except that in the hurly-burly of South African politics the Nationalists themselves throw at their opponents whichever category or mixture of arguments best suits their immediate purpose. But it would, no doubt, make us better fitted to deal with this incessant farrago, if we were to apply some of Mr. Mason's quiet logic and dispassion to the clarification of our own attitude in South Africa's perennial debate.

(Concluded.)

BONES WANTED

We Pay
£7 PER TON
F.O.R. your
Station or Siding

BAGS RETURNED RAILAGE PAID

For Full Particulars write to:

THE
BULLBRAND FERTILIZERS LTD.
SARNIA, NATAL.

WITWATERSRAND CONFERENCE ON NON-EUROPEAN URBAN SOCIAL WORK

SOCIAL work among urban non-Europeans was the subject of a Conference held at the University of the Witwatersrand from 20 to 22 July. The Johannesburg Co-oadinating Council of Social Welfare Organizations was the convener, and the sponsors were the Social Studies Department of the University of the Witwatersrand, the Non-European Affairs Department of the Johannesburg Municipality, the S.A. Institute of Race Relations, the Johannesburg Case-Supervisors' Committee, and the Non-European Social Workers' Association.

The Mayor of Johannesburg, Cr. Geo. Beckett opened the Conference which was open to the public.

Speakers were Dr. Ray Phillips (Director of the Jan Hofmeyr School of Social Work), Mrs. Phillips, Mr. F. Rodseth (Anglo American Corporation), Mr. W. J. P. Carr (Manager, Johannesburg Non-European Affairs Department), Mr. J. E. Mathewson (Benoni Non-European Affairs Department), Mr. F. W. C. Buitendag (Germiston Non European Affairs Department), Dr. M. W. Susser (Alexandra Health Centre), Dr. A. W. Hoernle, Miss L. M. Mackenzie, Secretary of the National Council for Child Welfare, the Rev. B. L. E. Sigamoney, and Mr. J. Kieser, Principal of Diepkloof Reformatory.

Chairmen of the various sessions were Dr. F. E. Kanthack, Cr. H. Miller, M.P.C., Cr. L. Hurd, Mr. Paul Mosaka, Professor I. D. MacCrone, Mr. W. J. P. Carr, the Rev. J. Reyneke, Commissioner H. A. Lord, Salvation Army, and Mr. R. P. T. Anderson, General Secretary, Toc H in Southern Africa.

Dr. A. W. Hoernle

Dr. A. W. Hoernle spoke on "Problems and Voluntary Agencies." The following is an extract from her speech:

"Many difficult restrictions hamper Indians in economic and social life. The very effort to live is a desperate one and is becoming more so. Few people realise the very large sums of money which Indians have felt themselves constrained to pay to lawyers to protect their economic interests. In addition Indians have spent very large sums on education, which they are determined to have for their children and which is nowhere compulsory for Indians in this country.

"The outstanding community effort among the Moslems in Waterval Islamic Institute, which is the responsibility of one Moslem family in Johannesburg This institute costs £18-£20 thousand a year, with a revenue from all sources of £7,000, the deficit of anything from £11,000 to £13,000 being borne by the family, according to evidence submitted recently before the Land Tenure Board.

"The Africans are faced with still harder problems than the Cape Coloured or the Indians. They are emerging from a simple type of society with less, far less, general education and knowledge of the modern world, and they are having a most desperate struggle to adjust themselves to a world totally different from anything known to their ancestors, or often even to their parents.

"Today in our whole area from Randfontein to Springs, from Pretoria to Vereeniging, the Africans are struggling to adjust themselves to highly competitive conditions of life with a maximum of prohibition and hampering restrictions. The housing conditions under which many live are deplorable, the struggle for life is hard. The old rythm of the kraal is gone, the close contact with seed time and harvest, the beauty of the country, the wide open spaces, the shouting from the hilltops, the visits from neighbouring kraals, the merry feasts, the dances, and even the youthful gang fights are gone.

"The European in South Africa has a manifold responsibility. He should transmit to cultural groups who have not got his know-how the beneficial accumulation of knowledge necessary for modern living. He should draw in the non-European to help care for those in need of care in the new ways, and he must learn to create conditions of well-being for the whole community, not only for the privileged few."

Dr. Ray Phillips

Dr. Ray Phillips said: "The movement of peoples from the country to the city is a world trend. So general is this movement that the claim has been made that the human species is moving rapidly in the direction of an almost exclusively urban existence, 'and that in the foreseeable future from 85 per cent. to 90 per cent. of the world's population will be living in towns of 5,000 or more and practising urban occupations.' Kingsley Davis in 'American Journal of Sociology.'

"But who will do the farming? The answer seems to be that agriculture, as carried on now in most places, may prove to be 'an archaic form of production.' Increased mechanization of agriculture results in fewer people being needed on the land. Also, there is today considerable advance in the production of food and fibres by manufacturing processes using materials that utilize the sun's energy more efficiently than do plants."

Mr. W. J. P. Carr

Mr. W. J. P. Carr said: "The urban Bantu is growing away from his tribal customs and as he adopts more and more the European way of life it is our duty to guide him along paths which are strange and sometimes terrifying.

"Johannesburg is definitely giving the lead to the rest of the country, both in European and non-European social work. Preventive services undertaken by the city's Non-European Affairs Department include recreation, housecraft, cultural activities, bands, home gardening, and cinema performances.

"It is a feather in the cap of the Non-European Affairs Department that it has decided to give a lead in employing hanicapped persons. In the near future, 20 playgrounds and club houses are being built in conjunction with the Bantu Sports Club Trust, and as these are established, handicapped persons will be employed to supervise them. The Department is also employing handicapped persons as liftmen, messengers and clerks.

"There is a new need felt in the townships for play centres for the increasing number of children who have virtually an entire day in which to loiter in the streets after their brief school sessions. For the present neither the staff nor the equipment are available to deal with this rapidly growing need. These children should be organized into play centres without further delay, and one in each area is urgently required to provide an effective deterrent against delinquency and crime.

"The three mobile units of the Cinema Section give weekly performances at 10 townships, two men's hostels, 13 municipal and five private compounds in the Johannesburg area. An average of 90 shows a month, with an estimated attendance of 1,000 persons at each, are given."

Dr. M. W. Susser

Dr. M. W. Susser said "Alexandra Township, with its area of 1½ square miles, holds 80,000 people. Each of its 2,500 stands holds about 30 people, or 8 households, and practically every building is single-storeyed. Recreational facilities to be found on the 3 gravel squares, apart from the one cinema, comprise 4 tennis courts, 4 (new) football fields, and one children's playground. There are no parks, no swimming baths, no library. Working men and women queue for their buses from 4 a.m. and usually return home after dark. Local authority has £1 per head to spend on all its local government functions, which include public health.

"While the cohesion of tribal society is gone, the once stabilising convention of lobola persists. Now it often makes a projected marriage economically impossible, so that other less stable forms of union are sought. Thus a stabilizing influence is distorted into a disrupting one.

"The young people are faced with the barrier of the Urban Areas Act, which at present operates so that a young man not born in Johannesburg (and Alexandra is outside the municipal area) is virtually prohibited from seeking work in Johannesburg. Knowing no other home than Alexandra Township, a youth is often faced with a choice of long-term unemployment, or with the alternative of migrating to the rural areas. In fact, what is happening is that the gangs of tsotsis are constantly fed with new recruits The most obvious effects of tsotsi activities may be seen in these figures: of 1000 consecutive wounds, injuries, sores, cuts and scratches dressed or treated at the Alexandra Clinic last year, 470 were due to assaults, and of these 138 were serious enough to warrant admission of the patient to hospital.

Amongst adults, pellagra is the most striking nutritional syndrome we see. A diet deficiet in protein and Vitamin B is probably the main cause of the disease. The city worker begins to queue at 4 a.m., missing his breakfast. He lunchs for 1/- to 2/- on white bread, chips, a bun and a cold drink. Fatigue makes further metabolic demands on him. Over week-ends and in the evenings, there is no recreation but a visit to the nearest liquor-brewer—alcohol is a positive factor in pellagra. It is rare to find a full-blown pellagrin who does not also drink his few shillings away on "Baberton" or "pin-up," popular and brews of the Towships."

All political comments in this issue except where otherwise indicated by Manilal Gandhi of Phoenix Settlement, Phoenix, Natal.

Whenever, wherever infection threatens, doctors and nurses take elaborate antiseptic precautions. Nothing is left to chance. Almost every hospital and clinic, in Southern Africa, and in many countries overseas, relies on Dettol. This pleasant, non-poisonous fluid, deadly to germs, is harmless to the delicate human tissues the germs invade. In the home, as in the hospital, Dettol is the safe way to safety.

DETTOL

THE ANTISEPTIC DOCTORS USE

47 9558-2

BOOKS FOR SALE

Ramanama—M. K. Gandhi	2	0
An Atheist With Gandhi—Gora G. Rao	2	0
Key to Health—M. K. Gandhi	1	6
A Gandhi Anthology (Book I)—V. G. Desai	1	3
Gandhian Ethics—Benoy Gopal Ray	2	6
Basic Education—M. K. Gandhi	2	6
Bapu's Letters to Mira (1924-48)	7	6
For Pacifists—M. K. Gandhi	2	6
The Educational Philosophy of Mahatma Gandhi —M. S. Patel	8	6
To Women—Amrit Kaur	1	0
Drink, Drugs and Gambling —M. K. Gandhi	5	6
To the Students—M. K. Gandhi	8	6
Unto This Last—M. K. Gandhi	1	0
The Gospel of Selfless Action or The Gita According to Gandhiji (Translation of the Original in Gujarati with an additional introduction and commentary) —Mahadev Desai	8	6

Obtainable From :

Indian Opinion,

P. Bag, Durban, Natal.

SALT. SALT. SALT.

Immediate delivery and any quantity

Coarse No 1	12/6 per bag 200 lbs	
Fine " 1	16/6 " " " "	
" " 2	14/6 " " " "	

Plus empty bag or 1/3 extra for bag. If bags sent to Komkans siding money will be refunded.

Terms: Cheque with order. F.O.R. Komkans Siding

MAHOMED ISMAIL & CO

P.O. Box 33, Bloemhof, Transvaal.

BOOKS FOR SALE

Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Cleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Public Finance and Our Poverty Gandhiji	3	0
Hindu Dharma—Gandhiji	8	0
Bhoodan Yajna	2	0
Sardar Vallabhbhai Patel (Vol.1)—N. D. Parekh	16	0
The Diary of Mahadev Desai—V. G. Desai	12	0

Obtainable from:

C/O INDIAN OPINION,

P. Bag, Durban, Natal.

BOOKS FOR SALE

UPANISHADS FOR THE LAY READER —C. Rajagopalachari	6	0
VEDANTA THE BASIC CULTURE OF INDIA —C. Rajagopalachari	5	6
INDIAN CHRISTIANS —G. A. Natesan	7	6
INTERNATIONAL SHORT STORIES —The best from 23 countries	17	6

Obtainable from:

INDIAN OPINION,

P. Bag, Durban, Natal.

COMMUNAL UNITY

By Gandhiji

An up-to-date collection of Gandhiji's writings on Unity between Hindus, Muslims Sikhs and others. While defining Unity Gandhiji says:

"Hindu-Muslim Unity means not unity between Hindus and Muslims only but between all those who believe in India to be their home, no matter to what faith they belong."

Foreword by Babu Rajendraprasad.

Price: 25s.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

INDIA LETTER

(From Our Own Correspondent)

Bombay, July 23.

MR. NEHRU, Prime Minister of India, has returned from his tour of Russia. He received an unparalleled welcome at Bombay and Delhi. The people who had gathered in thousands to greet their beloved leader, broke down the police cordon and surged forward to get a glimpse of Mr. Nehru. The Bombay Municipal Corporation took an unprecedented step of according a welcome to Mr. Nehru at the airport, i.e. outside its own limit. At the Palam airport, Delhi, the rush of the people was so much that the protocol was thrown to the winds. Seldom have so may V.I.P.s Cabinet Ministers, heads of foreign missions and Chief Ministers been seen to look so disappointed and dejected as the turbulent crowd made its own protocol to rob them of the opportunity of welcoming Mr. Nehru. They returned home with the garlands and bouquets they had brought for the Prime Minister.

In Delhi

The President, Dr. Rajendra Prasad, held a State banquet in honour of Mr. Nehru. During the function, the President, unexpectedly, conferred on him the award of Bharat Ratna (jewel of India), the highest honour in the land. The President acted unconstitutionally as he had conferred the honour without any recommendation or advice from the Prime Minister or the Cabinet. However, the whole nation warmly and spontaneously welcomed the President's action.

The President stated the essence of Mr. Nehru's foreign policy in a single sentence in his speech. He said: "We hope and believe that peace is necessary for the welfare and prosperity of all peoples of the world and most so in this age of great scientific achievements and invention of weapons which have left before humanity the choice between the renunciation of war and total destruction of mankind."

In a moving tribute to Mr. Nehru, the President said the award was a recognition of his "great heroic endeavour in the cause of peace for mankind." He stated he was conferring the honour as a token of the entire nation's gratitude to this "great architect of peace in our time."

Mr. Nehru, who was overwhelmed with emotion, could not speak much. He said in reply: "We are trying and will go on trying to our last breath to do whatever lies in our power to bring about peace in the world."

Prestige Of India

India's foreign policy has enhanced the prestige of India. In the international sphere, a country's position and influence depends upon its military strength. At Yalta conference, Marshal Stalin is reported to have inquired at the mention of Pope's name: "How many divisions has he? Mr. Nehru has made a journey from Kremlin to Victoria. Wherever he went he was received warmly and was heard with respect. The architect of peace in war-torn Korea and Indo-China was requested by the Prime Minister of Britain to visit London and have a discussion with him on current international questions. Mr. Nehru's views will have a profound impression upon Britain's attitude at Geneva conference. He also conveyed his views to President Eisenhower through the American Ambassador at New Delhi. Although India's foreign policy clashes with that of the Big Powers at one time or the other, still India's views command respect. Why? Because Mr. Nehru's foreign policy is based on Mahatma Gandhi's teachings. It flows as naturally from the Mahatma's reverence for the individual as from his teaching that violence and war solve nothing.

Reverence For The Individual

The basic tenet of Gandhiji's creed was reverence for the individual. It is extraordinary to notice how Nehru, temperamentally and intellectually poles apart from Gandhiji, follows closely the Mahatma's path and walks humbly in his footsteps. Just as in Gandhiji's lifetime many were inclined to dismiss on politics and economics as primitive, so also many decry Nehru's views on foreign policy as being juvenile. They both seem elementary. But the truth is that they appear elementary because they are in fact fundamental. The views of both men get down to the basic bedrock of the human individual and deal primarily with the relationship of humanbeings.

Gandhiji had the majesty of the meek. There is nothing either meek or mild about Nehru. Although he agrees with the Mahatma that bad means make for bad ends, his approach to the doctrine of means and ends is slightly different. Nehru is concerned with having clear objectives or ends in view—political, economic and social. Gandhiji in his mystical way was sometimes prone to regard the ends as being outside human control and determined only by divine guidance. Yet in so far as he saw ends as a projection of means it was logical for him to argue that bad means make for bad ends. A method, non-violence, became a mission for him.

Impractical Idealist

In the earlier phases of his career Gandhiji was often dismissed as an impractial idealist. Nehru is also being criticised in the same way; yet here again what Nehru is in fact doing is to project the Mahatma's teachings within India on a broader, wider plane of the international field. It is strange that of all critics the loudest have come from the West in both the cases, for Nehru's policy of peace, as Gandhiji's doctrine has a Christian base. Blended in the doctrine of peace as of non-violence are two of Christianity's major principles—the precept of returning good for evil and the promise that the meek shall inherit the earth. The idea of moral persuasion rather than force is not new to humanity. The distinctiveness of the Mahatma lay in the fact that he was first to employ it on a national scale as an instrument for mass political and social regeneration. What Nehru is doing is to employ the same weapon on an international plane.

Sneered And Jerred At

Today Mr. Nehru's policy is criticised in the worst manner by British and American newspapers. They sneer and jeer at him. But their leaders have realised the importance of Mr. Nehru and have stopped criticising him. Following in the footsteps of the Father of the Nation, the Prime Minister has refused to bow to the might of Western or Eastern powers, although India, comparatively, is very weak militarily and economically. India could have obtained millions of dollars in aid from America, by playing second fiddle to that democratic country. But India has preferred to follow the right path without fear or favour.

* *

The Goa Freedom Committee has decided to send thousands of volunteers to Goa for Satyagraha on August 15. With the increase in tempo of the Satyagraha, the Portuguese brutality on the non-violent volunteers has increased. The leaders of the batches that go to Goa are arrested and the rest of the volunteers are beaten mercilessly and thrown in the jungles near the Indian frontier. The Congress Party is going to decide its future policy towards Goa Satyagraha on July 23. It is likely that the Congress will decide to participate in the Satyagraha on August 1. The Portuguese authorities have strengthened their military force to cope with the Satyagrahis. Now they don't trust the local police and they have dismissed many Goan policemen on the suspicion that they were helping the under-ground movement in Goa. Two Portuguese officers have deserted the Portuguese authorities and have sought asylum in India.

At a press conference Mr. Nehru reiterated India's policy of adopting peaceful means to liberate Goa. His reply to the question whether the Government would allow large number of Satyagrahis to enter Goa was ambiguous. This is taken to mean that the Government would change its attitude and allow mass satyagraha. Political circles expect Congress to change its attitude and allow Congressmen to join the Satyagraha.

Mr. Nehru declared that India will not allow the Portuguese to hold Goa. "Let the world take notice, let the Atlantic powers take notice, that we will tolerate no nonsense about Goa from whatever source it came, big or small power."

In reply to a question Mr. Nehru said: We start from the presumption that the Portuguese are indifferent not only to moral pressure but facts. Nevertheless, we think that their regime in Goa will collapse, and if they are not careful, the regime in Portugal will collapse.

* *

The Indian Home Minister, Pandit Pant's statement that the decisions of the Kashmir Constituent Assembly were irrevocable has evoked a furore from the Pakistani leaders and the Press. Pakistani politicians who were wrangling for power have tried to use this statement to divert the people's mind from the Pakistani's newly elected Constituent Assembly. As the Kashmir Constituent Assembly has resolved to remain with India, Pandit Pant's statement was interpreted as a hint that a plebiscite was to be ruled out by India. But even

after the Kashmir Constituent Assembly's decision, Mr. Nehru has several times re-affirmed that India stands by her promise of taking a plebiscite in Kashmir. Pandit Pant had categorically stated that he was expressing his personal views when he made that statement.

The Government of Pakistan has sent a protest note in this regard and Mr. Mohamad Ali, Prime Minister of Pakistan, has written a personal letter to Mr. Nehru, seeking clarification about Mr. Pant's statement.

Indian political circles expressed surprise at Pakistan's charges that Mr. Pant's statement is "tantamount to a repudiation of India's international commitments in regard to Kashmir. They said that in fact "the boot was on the other leg." They pointed out that whenever the two countries met to discuss steps to create the necessary conditions for a free plebiscite, Pakistan had stood in the way by proposing impossible conditions.

Referring to Pakistan's protest note, Mr. Nehru said in Delhi that India stood by the commitments and declarations she had made. We are prepared to explore all possible avenues for a peaceful settlement of this and other issues with Pakistan.

The Prime Minister made it clear, however, that India could not allow the issue to drag on indefinitely. It was clear that previous discussions and U.N. intervention had not helped to solve this problem. "Commitment or no commitment, the important thing is to solve the problem," And that was precisely what Pandit Pant had stated in Shree Nagar. It was no use repeating old commitments. He said the whole issue had to be judged in the context of many changes and that had taken place during the last eight years.

• •

The Akali Sikhs have withdrawan Satyagraha following withdrawal of ban on shouting slogans by the Government. Nearly 7,000 Akalis had courted arrest in regard to this agitation. The Punjab Government had made it clear that the Government was not withdrawing the ban to appease Akalis and that the arrested persons will be tried in courts in normal course.

The Punjab Government's withdrawal of the ban was regarded as a surrender to Akalis by the protagonists of the Maha Punjab and now they are threatening to launch Satyagraha.

The nation's longest textile strike in Kanpur is expected to end within the next few days, due to successful intervention by the State Government. The workers had gone on strike following introduction of rationalisation in the mills.

• •

India and Pakistan have entered into a new trade agreement providing special facilities for people interested in border trade. While providing for the continuance of the movement of jute and coal between the two countries, the agreement envisages the revival of trade in other commodities including cotton. The new agreement may become operative from September 1 initially for a period of one year.

• •

The National Executive of the Praja Socialist Party is meeting at Jaipur since July 15. Dr. Lohia and his group have rejected the invitation to attend this seven-day camp at Jaipur. The stand taken by the executive over the crisis in the party has been endorsed by 16 out of its 22 State units. The executive is considering all the questions, including that of co-operation with the Congress, affecting the party's future. The party has suspended Dr. Lohia from the Party. Dr. Lohia has declared that he will form a new militant Socialist Party.

N.I.C. MEREBANK BRANCH

At its third annual general meeting held on Sunday, July 31, the following resolutions were unanimously passed:

Housing In Merebank

"This meeting condemns the policy of the Durban City Council in expropriating Indian-owned land in the guise of providing homes, whilst other vacant lands are available for this purpose.

"This meeting views with serious concern the complete lack on the Council's policy of restricting the creation of houses on privately-owned land in the Clairwood-Merebank areas, and calls upon the City Council to withdraw its restrictive measures and allow people to build homes on their lands."

Police

"This meeting condemns the frequent police interrogation of delegates who attended the Congress of the People assembly as a method of intimidation. This meeting protests and calls upon the Minister of Justice to halt this unwarranted action.

Freedom Charter

This meeting fully endorses the Freedom Charter adopted at the Congress of the People assembly at Kliptown and calls upon the incoming committee to do everything possible to implement the demands.

Condemnation Of Mr. Pathers Statement

This meeting condemns Mr. Pather's unwarranted statement inferring that the people of Merebank are opposed to the housing scheme; this without knowing the feelings of the people.

"This meeting also pledges to give its fullest support to the Co-ordinating Committee on Housing in its campaign to safeguard the property rights of the land owners.

Rev. Blaxall from Johannesburg spoke at the meeting explaining the significance of the Congress of the People. He said that the huge meeting of delegates was a signal of the maturity of the National Organisations of the people. From now onward the people of South Africa would go forward with new vigour and determination to free themselves from the shackles of Nationalist oppression.

Other speakers at the meeting were Mr. Billy Nair a prominent trade unionist.]

The meeting elected the following officials: Mr. R. G. Pillay, Chairman; Mr. R. S. Ballie, Secretary; Mr. S. B. Chetty, Treasurer, and 3 Vice-Chairmen and eleven members.

Cuticura

ANTISEPTIC

OINTMENT

You will find this world-famous antiseptic Ointment invaluable for cuts, pimples, heat rash, chafing and other irritations of the skin and scalp. It also allays inflammation and brings speedy relief and comfort to sore, tired feet.

Comforts aching FEET!

552

Latest Film Sets And Loose Film Instrumentals Available

			s.	d.
Lunka-Dahan	5	Records	38	9
Nag-Panchmi	8	"	23	3
Arpaar	4	"	31	0
Taxi Driver	4	"	31	0
Babul	5	"	38	9
Diwana	1	"	7	9
C. H. Athma	1	"	7	9
Dost Instrumentals	1	"	7	9
Boot Polish	4	"	31	0
Jaal "	1	"	7	9
Daag "	1	"	7	9
Mangalfera Talio ane tale Song			7	9

Include 2/6 Postage and Packing charges extra.

Obtainable from:

BHARAT MUSIC SALOON

AND BOOKSELLERS

(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street,

Phone: 26070.

DURBAN.

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
STORY OF THE BIBLE —S. K. George	6	0
A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	8
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	0
DEHUMANIZATION IN MODERN SOCIETY —Rene Fulop-Miller	1	0

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"

P. Bag, Durban, Natal.

'INDIAN OPINION'

(Founded By Mahatma Gandhi In 1903)

For The Moral, political and Social Advancement Of Indians In South Africa.

Published Every Friday.

Subscription Rates

Payable Always In Advance.

Within the Union	£1 10s. 6d.	Annually
„ „ „	15s. 6d.	Half-yearly
Outside the Union	£1 15s.	Annually
„ „ „	17s. 6d.	Half-yearly

Become a Subscriber and persuade your friends to do likewise.

Apply to—

Manager,

Indian Opinion,

P. Bag, Durban, Natal.

BOOKS FOR SALE

WHAT IS WRONG WITH INDIAN ECONOMIC LIFE? —Dr. V. K. R. V. Rao	3	0
COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings an Utterances)—M. K. Gandhi	10	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	15	0
INDIA SPEAKING (Various contributions on economic, political, cultural and social problems of modern India)	15	0
DELHI DIAY—Gandhiji	10	0
MY GANDHI—Dr. John Haynes Holmes	12	6
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1934-54)	5	0
A PROPHET OF THE PEOPLE —T. L. Vaswami	3	6
GITA MEDITATIONS —T. L. Vaswani	8	6
KRISHNA STORIES —T. L. Vaswani	7	6
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0
EMNIENT AMERICANS WHOM INDIA SHOULD KNOW—Jabez T. Sunderland	7	6
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Facts And Facts—Stanley Powell	5	0
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0
TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyan	2	6
GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
THE STORY OF MY EXPERIMENTS WITH TRUTH —M. K. Gandhi	15	0
CHRISTIAN MISSIONS IN INDIA (Their place in India)—M. K. Gandhi	5	0
TOWARDS NON-VIOLENT SOCIALISM —M. K. Gandhi	5	0
REBUILDING OUR VILLAGFS—M. K. Gandhi	3	

Obtainable from:

'Indian Opinion,'

P.Bag, Durban, Natal.

Phone 53. Telegrams 'SOLANKI.'

P.O. Box 208.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in the following:

Silks, Drapery, Toilets, Perfumes, Curios, Fashion Goods and Jewellery, Wide Range of Indian, Persian and Chinese Carpets.

Stockists of well-known branded Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE

Where Quality and Service are Paramount.

Luanshya, Northern Rhodesia.

FOR ...

RUBBER STAMPS AND PRINTING

CONTACT ...

STANDARD PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS AND RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006.
P.O. BOX 2782.

TELEGRAPHIC ADDRESS "QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927.

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN". Phone 29368.

P. HARGOVAN & CO. (PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.
155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

DELHI DIARY

By Gandhiji

This is a collection of Gandhiji's prayer discourses which he delivered during his last stay in Delhi.

Dr. Rajendra Prasad in his foreword says:

"......In these pages one can read the anguish which he (Gandhiji) felt and the superhuman effort which he was making to restore and re-establish human standards of life and conduct amongst us."

Price: 10s.

Obtainable from:

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants & Direct Importers.

47, Commissioner Street, JOHANNESBURG.

HIND SWARAJ OR INDIAN HOME RULE

By Gandhiji

Gandhiji says regarding it:

"It (the book) teaches the gospel of love in place of that of hate......It pits soul force against brute force. It has gone through several editions and I commend it to those who would care to read it." Written in 1908 it contains in essence Gandhiji's later teachings on various topics.

New Revised Edition with an introductory essay by Mahadeo Desai

Price: 1s. 6d.

Obtainable from:

'Indian Opinion', P. Bag, Durban, Natal.

Printed and Published by Manilal M. Gandhi at Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

પુસ્તક ૫૩ મું—અંક ૩૧
તા. ૫ ઓગસ્ટ, ૧૯૫૫.
છુટક નકલ પેની ૬.
દર શુક્રવારે બહાર પડે છે.

સંત તુકારામ

મુકુલભાઈ

મહારાષ્ટ્રના જાણીતા સંત તુકારામનો જન્મ પૂના શહેરથી થોડે દુર આવેલા દેહુ નામના ગામમાં ઈ. સ. ૧૫૯૮ના અરસામાં થયો હતો. તેમનાં માતાપિતા શ્રી વિઠ્ઠલનાં ભકત હતાં. શ્રી પાંડુરંગની પ્રેમથી અને ભાવપુર્વક પુજા કરવી અને દાનધરમ કરવાં, એ તેઓને ખુબ જ ગમતું. આની અસર તુકારામના જીવન ઉપર પણ પડી. ઘેર આવેલા સાધુ-સંતોની સેવા કરવી, બારણે આવેલા ભિખારીને ભિક્ષા આપવી, ખાવામાં મળેલા ભાગને પોતાના ગોઠિયાઓમાં વહેંચી દેવો વગેરેમાં તુકારામને ઘણી મજા પડતી.

બાળક તુકારામને હુતુતુ વગેરે રમતો રમવી ગમતી. પણ તેમની સૌથી પ્રિય રમત માટીનાં વિઠોબા–રખુમાઇ બનાવી તેમની પુંજા કરવી, પોતાના બાલમિત્રોને ભેગા કરી ભજનો ગાવાં અને ભજનનો કાર્યક્રમ પુરો થાય એટલે સૌને પ્રસાદ વહેંચવો, એ હતી. નાનપણુથી તુકારામની શ્રી વિઠ્ઠલ માટેની આવી ભકિત જોઈને એમનાં માતાપિતાને આનંદ થતો.

તુકારામ વિદ્યાર્થી તરીકે પણ હોશિયાર નીવડયા હતા. એમની તેજસ્વી બુદ્ધિ જોઈને એમના શિક્ષક વારંવાર કહેતા: "મોટપણુમાં આ તુકો મોટો પંડિત થવાનો છે."

બાર વર્ષની વયે તુકારામનાં લગ્ન થયાં હતાં. તેમની પત્નીનું નામ રખુમાઇ હતું. રખુમાઈ બહુ શાંત અને સરળ હતાં. પરંતુ એક બે વર્ષમાં તેમને દમનો રોગ લાગુ પડયો અને તે સાજા થાય કે કેમ એની બધાને શંકા ગઇ. એટલે તુકારામનાં માતાપિતાએ તુકારામનું બીજું લગ્ન કર્યું. તેમની બીજી પત્નીનું નામ જીજાઇ હતું. તે પતિવ્રતા હતાં, પરંતુ બહુ જ તીખા સ્વભાવનાં હતાં. એમના એવા સ્વભાવને લીધે તુકારામને ઘણી વાર સહન કરવું પડતું.

તુકારામને બે ભાઇઓ અને એક બહેન હતાં. એમના મોટા ભાઇ સાવજીને નાનપણુથી જ સંસાર પ્રત્યે વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો હતો. તેથી ઘરડાં માબાપ તેમ જ આખા કુટુંબનો ભાર સાવજીથી નાના તુકારામ પર આવી પડયો. તેર વર્ષની વયે તુકારામને પોતાના પિતાના વેપારમાં જોડાવું પડયું. પોતાના પિતાની આજ્ઞાનું સદા પાલન કરવું, એને તુકારામ પોતાનો ધર્મ સમજતા હતા. એટલે, વેપાર વગેરેમાં તેમનું મન નહોતું તોયે તે વેપાર કરવા લાગ્યા. તેમાં તેમની પ્રામાણિકતા અને મહેનતુપણાને લીધે થોડા વખતમાં જ તે સૌને પ્રિય થઇ પડયા.

આ પછી ચારેક વર્ષ બાદ તુકારામના પિતાનું અવસાન થયું. મોટા ભાઈ સાવજીનાં પત્ની પણ ગુજરી ગયાં, એટલે તે સંન્યાસી બનીને ઘરત્યાગ કરીને ચાલ્યો ગયો. આથી કુટુંબની આખી જવાબદારી તુકારામ પર આવી પડી. તુકારામ બહુ ઉદાર દિલના હોવાથી ઘરાક તથા વેપારી લોકો તેમની ઉદારતાનો ખોટો લાભ લેતા. એટલે વેપારમાં ખોટ આવવા લાગી. એમ, પિતાજીની બધી મિલકત ખલાસ થઈ ગઈ. પછી તુકારામે એક નાની દુકાન કાઢી અને 'વિઠ્ઠલ, વિઠ્ઠલ'નું સ્મરણ કરતા તે ત્યાં બેસવા લાગ્યા. પણ એમના બહુ સરળ, ઉદાર અને ભોળા સ્વભાવને લીધે એમાં પણ પહેલાંની માફક જ થયું.

એવામાં મહારાષ્ટ્રમાં ભારે દુકાળ પડયો. એમાં તુકારામનાં પહેલાં પત્ની રખુમાઇ અન્ન વિના ટળવળતાં મરણ પામ્યાં. આ બધી આફતોને લીધે તેમને સંસાર પ્રત્યે વૈરાગ્ય ઉપજ્યો. દુનીયાદારીનું દુઃખ વીસરી જવા તે એકાંતવાસ સેવવા લાગ્યા તે ભીમનાથ પર્વત પર જઇ ધ્યાન ધરવા લાગ્યા. પણ તેમનાં બીજાં પત્ની જીજાઈ તેમને સમજાવીને પાછાં ઘેર લઇ આવ્યાં.

ઘેર આવી, પિતાના સમયથી જે જે લોકોને ત્યાં તેમનું માગતું લેણું હતું, તે બધાનાં ખાતાં તુકારામે બહાર કઢાવ્યાં અને પોતે ઇંદ્રાયણી નદીમાં તેમને ડુબાડી દેવા તઇયાર થયા. પણ તુકારામના નાના ભાઇ કાન્હોબાએ તેમને હાથ જોડી કહ્યું: "મોટાભાઈ, તમે તો સાધુ

(અનુસંધાન માટે જુઓ ૨૯૩ પાનું)

★

ભલાઈ અને બુરાઇ

એકવાર હજરત મહમદ પેગંબર સાહેબ નદીમાં નાહાતા હતા. તેવામાં તેમણે એક વીંછીને પાણીમાં તણાતો જોયો. એ બાપડો તરફડીયા મારતો હતો. બહાર નીકળવા પ્રયત્ન કરતો હતો, પણ પાણીના પ્રવાહ સામે તેનું કશું ચાલતું નહોતું. પેગમ્બર સાહેબને વીંછીની દયા આવી. તેમણે તેને હાથમાં લઇ બહાર કાઢવા માંડયો. ત્યાં તો પેલા વીંછીએ તેમને ડંખ માર્યો અને પાછો પાણીમાં પડી તે તણાવા લાગ્યો. મહમદ પેગમ્બર સાહેબનું હૃદય ખુબ દયાળુ હતું હાથ પર વીંછી કરડયો હતો, તોયે એ વીંછીને બચાવવાના વિચારમાં તેઓ પોતાની વેદના ભુલી ગયા. તેમણે ફરીને પેલા વીંછીને બહાર કાઢવા માંડયો. ફરીને વીંછી તેમને કરડયો અને પાણીમાં પડયો! રહેમદિલ પેગમ્બર સાહેબ પર બીજા ડંખની પણ કશી અસર ન થઇ. તેમણે ત્રીજી વાર પેલા તણાતા વીંછીને બહાર કાઢવા પ્રયત્ન આદર્યો. આ બધું એક માણસ કિનારે ઉભો ઉભો કયારનો જોયા કરતો હતો. તેણે પેગમ્બર સાહેબને હસતાં હસતાં કહ્યું: "અરે, મહમદ સાહેબ, આ દુષ્ટ વીંછી પોતાની દુષ્ટતા છોડતો નથી. ભલાઇનો બદલો એ બુરાઇથી આપે છે. એવા દુષ્ટને શા માટે મદદ કરવી જોઇએ? એને મરવા દો ને!" હજરત મહંમદ પેગમ્બર સાહેબ શાંતિથી બોલ્યા: "ભાઇ, એ એની બુરાઈ નથી મુકતો, તો પછી હું મારી ભલાઇ શા માટે મુકું?"

[મુકુલભાઇ કલાર્થી કૃત "શીલ અને સદાચાર"માંથી.]

K. M. Lodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

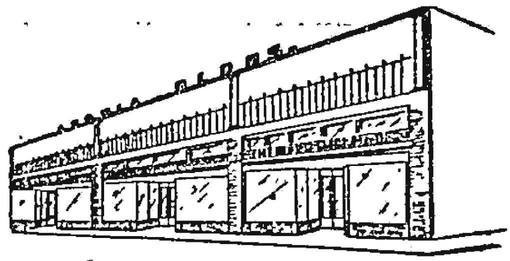

22 ct Jewellery made to order in latest designs

બાવિસ કેરેટ

સોનાના દાગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયલું કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીયે છીએ.

નેકલેસ, જુદી જુદી ડીઝાઇનની બંગડી અછોડા, સાડીની પીન, વીટી બફ્રુસ એરીંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

Phone 22905 Tel. ADD.: "GANDABHAI"

The Home Of INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their **POSTAL ORDER** with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઈની કીંમત ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટેજ ઉમેરવા વિનંતી છે.

ના. રોડેશીયા શી. ૧-૦ રતલે. સધન રોડેશીયા ૯ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET, DURBAN.

Telephone: 20951

177 Grey Street DURBAN.

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT)

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન: ૨૦૯૫૧

૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ ડરબન.

ભગત્સ વેજીટેરીયન લાઉંજ

(પ્રોપ્રાયટર: જી. એલ. ભગત)

ઘીની મીઠાઈઓના સ્પેશ્યલીસ્ટ

મેળાવડાઓ, લગ્ન પ્રસંગોએ અમે મીઠાઈઓ પુરી પાડીએ છીએ.

"ઇન્ડિયન ઓપિનિયન"

શુક્રવાર તા. ૫ ઓગસ્ટ, ૧૯૫૫.

ઉભરાઇ જતું પિતૃવાત્સલ્ય

સ્ટીફન રામાસોડી નામનો ૧૬ વર્ષની વયનો આફ્રિકન રોઝેટનવીલ, (જોહાનીસબર્ગ)ની સેન્ટ પીટર્સ સ્કુલનો ચાલાક વિદ્યાર્થી છે. તેને અમેરીકાની કનેક્ટીકટની પ્રખ્યાત કેન્ટ સ્કુલ તરફથી પા. ૫૦૦ની સ્કોલરશીપ મળેલી છે. પરંતુ યુનીયન સરકાર તેને અમેરીકા જવાને પાસપોર્ટ આપતી નથી. સરકાર તરફથી કહેવામાં આવે છે કે, "સ્ટીફન ૧૬ વર્ષનો છોકરો છે અને માંડ સાતમા ધોરણે પહોંચેલો છે. તેવા એક કીશોર વયના છોકરાને તદ્દન અજાણ્યા વાતાવરણમાં અભ્યાસ કરવા મોકલવો એ બીલકુલ ખોટું ગણાય. આ દેશમાં તેને મળી રહેલી સઘળી સગવડોનો તે લાભ લઇ શકે છે અને ચાલાક હોવાથી બે કે ત્રણ વર્ષમાં તે મેટ્રીકમાં પાસ થઇ જઇ શકશે અને તે પછી તે પરદેશ અભ્યાસ કરવા જવાને વધારે લાયક થશે." 'ધી પોસ્ટ' પત્રના જણાવવા મુજબ નેટીવ એફેર્સ ડીપાર્ટમેન્ટના ઇન્ફરમેશન ખાતાંના પ્રેસ ઓફીસર ડો. ટી. વેનરૂયનના આ શબ્દો છે. તેમણે વધુમાં કહેલું જણાય છે કે, "આફ્રિકનોને અભ્યાસ કરીને પોતાના લોકોની સેવા કરવાને લાયક બનવાની તક મળે એ વસ્તુને સરકાર આવકારે છે. બાન્ટુ એજ્યુકેશનના અન્ડર સેક્રેટરી મી. એસ. જે. ડીવીલીયર્સે ફોલનરટન ખાતે દક્ષિણ આફ્રિકાની યુનીવર્સીટીના પદ્દિદાન સમારંભ વખતે આ વસ્તુ પર ભાર મુકયો હતો."

આફ્રિકનો પ્રત્યેના યુનીયન સરકારના ઉભરાઇ જતા પિતૃવાત્સલ્યનો આ એક નમુનો છે. બાન્ટુ એજ્યુકેશન એકટની રૂએ આફ્રિકનને જરૂરી સઘળી કેળવણી આપવાની યુનીયન સરકારે પુરી પાડેલી સગવડ પછી તેઓને અભ્યાસાર્થે પરદેશ જવાની શી જરૂર? આફ્રિકનોનાં ભવિષ્યનો વિચાર કરવાનો અને તેને ઘડવાનો સઘળો ભાર સરકારે પોતાના શિરપર વહોરી લીધો છે. તેના માબાપે હવે કશું કરવાનું રહેતું નથી અને બહારની દુનીયાએ તેની કશી ચિંતા કરવાની જરૂર નથી. કેવી સુંદર સ્થિતિ? કેવા સુંદર દેશમાં આપણે વસી રહ્યા છીએ? દક્ષિણ આફ્રિકાની ઘરગથ્થુ બાબતમાં બહાર નાએ માથું મારવા સામે સરકારે સખ્ત વિરોધ ઉઠાવેલો છે. પરંતુ ખાનગી વ્યકિતઓની ઘર ઘથ્થુ બાબતમાં સરકાર માથું મારી શકે છે! તેઓથી પોતાના બાળકોને પણ પોતાની ઇચ્છાનુસાર ઉછેરી નહિ શકાય. સરકાર ફરમાવે તેમજ તેઓથી વર્તી શકાય! અને છતાં આ સ્વતંત્ર દેશ છે અને અહિંના જેવી લોકશાહી તો દુનીયાના કોઇ પણ ભાગમાં ભોગવાતી નથી. એવો સરકારનો દાવો છે.

વ્યક્તિ સ્વાતંત્ર્ય પરના બીજા પ્રતિબંધોમાં એક એ છે કે, એક માણસથી પોતાની ઇચ્છામાં આવે તેની સાથે પરણી નહિ શકાય. હીંદીઓથી તો દક્ષિણ આફ્રિકામાંજ અને તે પણ પોતાની કોમની અંદરજ પરણી શકાય. પોતાની કોમની જ હોય તો પણ યુનીયનની બહારથી તેનાથી પત્નિ લાવી નહિ શકાય.

મી. એરીક લો બહાર ઢોલ પીટે છે કે પરદેશી અખબારોના પ્રતિનિધિઓ દક્ષિણ આફ્રીકાને વિષે દુનીયામાં ખોટી હકીકતો ફેલાવે છે. પરંતુ શું સરકારના આ કૃત્યો જ વધારે બુલંદ અવાજે સત્ય વસ્તુ પોકારી નથી રહ્યા? આ હકીકતો તેના નગ્ન સ્વરૂપમાં જ એટલી હેરત પમાડનારી છે કે તેમાં મીઠું મરચું ભરભરાવવાની જરૂર રહેતી જ નથી. આખી સુધરેલી દુનીયાને તે સ્તબ્ધ કરનારી છે. અને દક્ષિણ આફ્રિકામાં હિટલરનો પુનર્જન્મ તો નથી થયો? એ વિચારમાં નાખી દેનારી છે.

ઉદાર ચિત લોકો સ્ટીફન રામાસોડી વિષેનો સરકારનો નિર્ણય ફેરવાવવાને તનતોડ મહેનત કરી રહ્યા છે. પરંતુ "ઉદારતા" આ દિવસોમાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં ગુનો ગણાય છે અને અમને ભય લાગી રહ્યો છે કે (યુનીયન સરકારના શબ્દકોશ સિવાય) સામાન્ય રીતે સુધરેલા, માનવીય, સાંસ્કૃત્તિક ગણાતું કાર્ય કરવાની પાછળ લાગેલા આ ભલા લોકો રખેને તકલીફમાં ન આવી પડતા!

આ લેખના અંતમાં અમે દક્ષિણ આફ્રિકાના પ્રતિષ્ઠિત લેખક અને કેળવણીકાર મી. એલન પેટનના શબ્દો ટાંકીશું, જેમણે સરકારના આ કૃત્યને કરૂણાજનક અને શરમભરેલું કહેલું છે. એક અખબારી મુલાકાતમાં મી. એલન પેટને કહ્યું છે કે:

"પશ્ચિમની સંસ્કૃતિ જેના પર રચાએલી છે અને જેને ટકાવી રાખવાનો દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકાર પ્રયત્ન કરી રહી છે, તે સર્વ શ્રેષ્ઠ સિદ્ધાંતો ગ્રહણ કરવાની સ્ટીફન રામાસોડીને તક આપવામાં આવેલી છે. સ્ટીફન નવી દુનીયામાં જન્મેલો છે કે જે હકીકત સરકાર સમજી શકતી નથી. હું કહું છું કે એ દુનીયા સરકાર માને છે તેના કરતાં વહેલી તેની અને તેના લોકોની થવાની છે.

સરકારનું આ પાસપોર્ટ સંબંધી પગલું સ્ટેટ ઇન્ફરમેશન ઓફીસ બહારના દેશોપર જે પૈસાનો ધોધ વહેવડાવી રહી છે તેની કીંમતને હજુ વધારે ઘટાડી દેનારૂં છે. સરકાર પોતે જ પોતાને વિષે ખરાબ જાહેરાત કરી રહી હોવાનો આ એક તાદ્રશ્ય દાખલો છે. આવા પાસપોર્ટો નહિ આપવાની અસર શું થશે? હું બે જોઈ શકું છું. યા તો સઘળા પ્રકારના રાષ્ટ્રવાદ પ્રત્યે તિરસ્કાર ઉપજાવનારી થશે અથવા તો "ચાલો ત્યારે આપણે પણ રાષ્ટ્રવાદી બનીએ" એવું કહેનારા લોકોમાં ઉગ્ર સ્વરૂપનો રાષ્ટ્રવાદ પેદા કરનારી થશે. આ બેમાંથી એકની પણ સરકાર કલ્પના કરી શકે છે ખરી? આપણા દેશમાં અનેક જાતના રાષ્ટ્રવાદો થઈ શકે એ ભૂલભરેલી માન્યતાને પાસપોર્ટનો આ સવાલ ખુલ્લી કરી દેનારો છે. આવી જ તકની ઓફર જો કોઈ અંગ્રેજ કે આફ્રિકાનર છોકરાને આપવામાં આવી હોત તો તેને જીવનમાં કદી નહિ મળી શકનારી એવી તક તરીકે સહૃદય વધાવી લેવામાં આવેલી હોત."

સમયનું ચિન્હ

ઇઝરાયલનું સીવીલીયન વિમાન જે બલગેરીયાની સરહદપર બલગેરીયાના વિમાની દળ તરફથી બંદુકથી તોડી પાડવામાં આવ્યું અને ૫૮ નિર્દોષ પ્રજાજનોનો નાશ કરવામાં આવ્યો એ ખબરે આખી માનવજાતીને ખળભળાવી દીધી છે. જે વખતે મહાન રાજ્યો જે આટલા વખત સુધી જકડી હતા અને સુલેહશાંતીની વાત કરવા કે સાંભળવા નહોતાં ઇચ્છતાં તે નમ્યા છે અને ખરી ભાવનાથી બીજું ખુનખાર યુદ્ધ થતું શી રીતે અટકાવવું તેની ચર્ચા કરી રહ્યા છે, તેજ વખતે આવો કમકમાટી ઉપજાવનારો બનાવ બને એ ઓછું આશ્ચર્યજનક નથી, અને દુનીયાના ભાવિને વિષે અપશુકન સુચક છે. એ કૃત્યને માટે બલગેરીયાની સરકાર ભલે ગમે તેટલી નુકસાની ભરે પરંતુ કુદરત તેને સહન કરશે નહિ. ગમે તે કરવામાં આવે તો પણ ગયેલા નિર્દોષ જાનો ફરી સજીવન થવાના નથી અને જેઓને તેઓની જબરી ખોટ થએલી છે તેઓની ખોટ કદી પુરી શકાવાની નથી. એ કૃત્ય બેદરકારીથી થયું હોવાનો જો દાવો કરવામાં આવે તો એવી બેદરકારી અક્ષમ્ય ગણાય. યુદ્ધના વખતમાં પણ નિર્દોષોના જાન લેવા એ ગુનોજ ગણાય અને અહિ આપણે કશાપણ કારણ વિના ૫૮ નિર્દોષ લોકોના જાન ગુમાવ્યા છે. તેને એક સાધારણ અકસ્માત ગણીને આપણે આપણા અંતઃકરણને સંતોષી શકતા નથી. દુનીયા ઠેકાણે નથી તેની એ આગાહી આપનારૂં છે. તેના પાપોનો કટોરો ટોચ સુધી ભરાઇ ગયો હોવાની અને વિનાશ સિવાય તેને માટે બીજું કશું નથી તેની આગાહી આપનારૂં છે. દુનીયાનાં સઘળાં રાષ્ટ્રો જો ખરેખર પશ્ચાત્તાપ નહિં કરે અને નમ્ર બની પોતાનો માર્ગ નહિ બદલે અને સઘળા શસ્ત્રોને સમુદ્રના ઉંડાં પાણીમાં દફનાવી નહિ દે તો દુનીયા નભી શકવાનાં બહુ ઓછાં ચિન્હ દેખાય છે. આ કરૂણ બનાવને હલકાં હૃદયે કાઢી નાખવાનો નથી તેમ વેર ભાવથી સંઘરવાનો નથી. દોષિતને સજા તો થવી જ જોઇએ. પરંતુ એટલેથીજ તેનો અંત આવતો નથી. એ સવાલ પણ ઉપસ્થિત થઇ શકશે કે પહેલો પથરો કોણ મારશે? માણસે પોતાની માણસાઇ છોડી પશુ બનવાથી ગયેલા નિર્દોષ જાનો માટે જો ખરેખર પ્રાયશ્ચિત કરવાનું હોય તો સઘળાઓએ અંતરખોજ કરવી પડશે. દુષ્કૃત્યને માત્ર વખોડી કાઢવાથી અને નુકસાની માગવાથી બસ નહિ થાય.

નોંધ

ડો. કે. એમ. સીદાતનો દાકતરી ધંધાનો રૌપ્ય મહોત્સવ

ડરબનના જુના અને જાણીતા ડો. કે. એમ. સીદાતને દાક્તરી ધંધામાં પચીસ વર્ષ થયાં તેનો તેમણે રૌપ્ય મહોત્સવ ઉજવ્યો. ઘણા લોકો તરફથી તેમને મુબારકબાદીના સંદેશાઓ મળ્યા હતા. તેઓ ૧૯૨૭માં મુંબઇની યુનીવર્સીટીમાં પાસ થઇ લંડન ગયા હતા અને ત્યાં વધુ દાકતરી અભ્યાસ કરી ૧૯૩૦માં ડરબન આવી પ્રેકટીસ શરૂ કરી હતી. થોડા મહિના પ્રેકટીસ કરી તેટલામાં મલેરીયાનો રોગ ફાટી નીકળ્યો જે વખતે તેમણે ડરબન અને આજુ બાજુના પ્રગણાઓમાં ગરીબોની ભારે સેવા કરી હતી જેથી તેઓમાં તેઓની પ્રતિષ્ઠા ખુબ વધી ગઇ હતી. આજે હીંદી દાકતરોમાં તેમની પ્રેકટીસ સૌથી મોટી હોવા છતાં અને પૈસો પણ પુષ્કળ હોવા છતાં ગરીબોની સેવા તેમણે ચાલુજ રાખેલી છે. ઇન્ડિઅન મેડીકલ સર્વીસીસ ટ્રસ્ટના પ્રમુખ તરીકે તેમણે હજારો પાઉન્ડ એકઠા કરી સેન્ટ એડન્સ હોસ્પીટલને હાલની સ્થિતિમાં મુકેલી છે. હાલ તેઓ એ હોસ્પીટલને નર્સોને માટે નિવાસ સ્થાન પુરૂં પાડવાના કામમાં મચી રહ્યા છે. હીંદીઓને લગતાં કાર્યોમાં તેઓ સારો ફાળો આપતા આવેલા

છે જેમાંનો છલ્લો સુલતાન ટેકનીકલ કોલેજને આપેલો છે.

પોતાની પ્રેકટીસનો રૌપ્ય મહોત્સવ ઉજવવા સાથે પોતાના લગ્નનો પણ રૌપ્ય મહોત્સવ તેઓ ચાલુ વર્ષમાં ઉજવશે. તેમના લગ્ન ડરબનના જાણીતા વતન મરહુમ મહમદ ઇબ્રાહીમ નાં સુપુત્રી શ્રીમતી હઝરા સાથે થયાં હતાં. જેઓ પણ સામાજીક કાર્યોમાં આગળ પડતો ભાગ લઇ રહ્યાં છે. તેમના પુત્ર ઇબ્રાહીમ દાક્તરી અભ્યાસ નું છેલ્લું વર્ષ કરી રહ્યા છે અને બીજા પુત્ર યાકુબને બે વર્ષ કરવાના બાકી છે. બન્ને ડબલીન યુનીવર્સીટી માં છે. તેમની પુત્રી ઝુબેદા બી.એનો અભ્યાસ કરી રહી છે.

શહેરોમાં બીન-ગોરાઓમાં સામાજીક કાર્યપર પરિષદ

જુલાઇ તા. ૨૦થી તા. ૨૨ સુધી વીટવોટર્સરેન્ડ યુનીવર્સીટીમાં મળેલી પરિષદમાં શહેરોમાં બીન-ગોરાઓમાં થતાં સામાજીક કાર્યપર ચર્ચા થઇ હતી. તેમાં ડૉ. એ. ડબલ્યુ. હર્નલી એ ભાષણ કરતાં કહ્યું હતું કે, ઘણાં મુસ્કેલી ભરેલાં પ્રતિબંધો હીંદીઓને તેઓના આર્થીક અને સામાજીક જીવન માં અડચણ કરી રહ્યા છે. જીવન જીવવુંજ વધારે ને વધારે મુસ્કેલ બનતું જાય છે. બહુ થોડા લોકોને ખબર હશે કે પોતાના આર્થીક લાભોનું રક્ષણ કરવાને હીંદીઓને વકીલોને કેટલા નાણા ખર્ચાવવા પડે છે. એ ઉપરાંત હીંદીઓએ કેળવણીપર મોટી રકમો ખરચેલી છે. પોતાના બાળકોને કેળવણી આપવાની તેઓને ઘણી ખંત છે. આખા દેશમાં કયાંય તેઓને માટે ફરજી યાત કેળવણીની સગવડ નથી.

વોટરવલ ઇસ્લામીક ઇનસ્ટીટયુટ એ જોહાનીસબર્ગના એકજ મુસ્લીમ કુટુમ્બની કૃતિ છે. આ સંસ્થામાં દર વર્ષે પા. ૧૮થી૨૦ હજારનો ખર્ચ થાય છે. પા. ૭૦૦૦ની તેની આવક છે. પા. ૧૧થી પા. ૧૩ હજારની ખોટ એ કુટુમ્બ જાતેજ-પુરી પાડે છે. આ હકીકત લેન્ડ ટેન્યોર બોર્ડ સમક્ષ અપાયેલી જુબાની પરથી બહાર આવી હતી.

આફ્રિકનોની સ્થિતિ તો વળી હીંદી ઓ તેમજ કેપ કલર્ડોના કરતાંય ખરાબ છે. તેઓનું કેળવણીનું ધોરણ તેમજ આધુનિક દુનીયાનું તેઓનું જ્ઞાન ઘણું ઉતરતું છે. તેઓના પુર્વજોએ જોએલી તેના કરતાં તદન જુદા પ્રકારની દુનીયામાં સમાતાં તેઓને ઘણીજ મુસ્કેલી આવે છે. આજે રેનડફન્ટીન થી સ્પ્રીંગ્સ અને પ્રીટોરીયાથી કીનીખન સુધીના આખા વિસ્તારમાં આફ્રિકનો ને હરીફાઇ વાળાં જીવનમાં અને અનેક જાતના પ્રતિબંધોમાં પોતાનું સ્થાન મેળવવું મુસ્કેલ થઇ પડે છે. ઘણાના ઘરોની સ્થિતિ શોચનીય છે. નિર્વાહ ચલાવવો મુસ્કેલ થઇ પડે છે. તેઓનું સુંદર ગ્રામ્ય જીવન હવે રહ્યું નથી.

યુરોપીયન ઉપર મોટી જવાબદારી રહેલી છે. સંસ્કૃતિહીન લોકોને તેઓ એ સંસ્કૃતિ આપવાની છે અને આધુનિક જીવનનું જ્ઞાન આપવાનું છે. આધુનિક રીતે તેઓને રહેતાં શીખવ વાનું છે અને પોતાની જ નહિ પરંતુ સમસ્ત પ્રજાની સુખાકારી તરફ જોવાનું છે.

ગવરનર-જનરલની માડાગાસ્કર ની મુલાકાત

માડાગાસ્કરની મુલાકાતે ગયેલા યુનીયનના ગવરનર-જનરલ તા. ૪થી ના યુનીયન પાછા આવી ગયા. માડાગાસ્કરમાં તેમના થએલા સત્કારને માટે તેમણે આભાર માન્યો હતો અને આશા દર્શાવી હતી કે આ મુલાકાત થી દક્ષિણ આફ્રિકા અને માડાગાસ્કર વચ્ચેનો સંબંધ વધારે ગાઢ થશે. આપણે એક બીજાએ અરસપરસ વધારે ઓળખતા થવું જોઇએ કારણ આપણે પડોશીઓ છીએ અને આપણા સવાલો બહુ સરખા છે અને મુસીબત ના વખતમાં આપણે એક બીજાને મદદરૂપ થઇ પડવું જોઇએ.

વિવિધ ખબરો

ઇઝરાયલી પેસેંજર વિમાનને બલગેરીયાની સરહદપર તોડી પાડવામાં આવ્યું–૫૮ના જાન ગયા

ઇઝરાયલનું એક ચાર એંજીન વાળું વિમાન જે ગયા અઠવાડીયાના બુધવાર જુલાઈ તા. ૨૭મીના ૫૧ ઉતારૂઓને લઇને લંડનથી ટેલાવીવ જઇ રહ્યું હતું તેને બલગેરીયાની સરહદપર બલગેરીયાની વિમાની બંદુકો વડે તોડી પાડવામાં આવ્યું હતું જેથી તેના સઘળા ઉતારૂઓ તેમજ ૭ વિમાનના માણસો નાશ પામ્યા હતા. વિમાન ગ્રીકની સરહદપર બલગેરીયાની ભૂમી પર પડયું હતું. લંડનથી ઉપડયા પછી તે પેરીસ અને વીયેના થોભ્યું હતું. આ વિમાન લશ્કરી નહોતું પરંતુ સાધારણ ઉતારૂઓનું હતું. તેમાં દક્ષિણ આફ્રિકાના પણ કેટલાક ઉતારૂ ઓ હતા. તેમાં એક સ્ત્રી હતી જે વિમાનના પાઇલટની સાથે પરણવા જતી હતી. કેટલાક વખતપર તેણે તેના ભાવિ પતિને કહ્યું હતું કે તે પાઇલટનો ધંધો છોડશે નહિ તો તે તેને પરણશે નહિ. છતાં એજ વિમાન માં તે તેની સાથે જ જઇ રહી હતી.

બલગેરીયાની સરકારે એક નિવેદન બહાર પાડી જણાવ્યું હતું કે વિમાન બલગેરીયાના વિમાની સંરક્ષણ મથક ની ઉપર ચેતવણી આપ્યા વિના પસાર થયું હતું અને વિમાની દળથી તે પારખી નહિ શકાયું હોવાથી તેને તોડી પાડયું હતું. બલગેરીયાની સરકાર તેમજ પ્રજાએ તેને માટે ઉંડો ખેદ દર્શાવ્યો હતો.

વિમાનમાં ઘણા ખરા ઉતારૂઓ ઇઝરાયલના હતા. પરંતુ ઉતારૂઓના લીસ્ટમાં દક્ષિણ આફ્રિકા, અમેરીકા, ફ્રેંચ, બ્રીટીશ, કેનેડા, રશીયા અને સ્વીડન વાસીઓના નામ હતાં.

બ્રીટન, યુનાઇટેડ સ્ટેટસ અને ફ્રાંસે બલગેરીયાના આ પગલાંને વખોડી કાઢયું છે અને તેને માટે દોષિત ઠરે તેને સજા કરવાની અને થએલી નુકસાની ભરપાઇ કરી આપવાની માગણી કરી છે. અને ભવિષ્યમાં આવું નહિ બને તેની ખાત્રી માંગવા માં આવી છે.

ઇઝરાઇલની તપાસ કમીટીના એક સભ્યે કહ્યું કે અમારી તપાસ પુરી થશે અને અમારો રીપોર્ટ બહાર પડશે ત્યારે તે જોઇને દુનીયા હેરત પામશે.

આ ભયંકર હોનારતના ભોગ થઇ પડેલા ઉતારૂઓના શરીર પારખી શકાય તેમ નહિ હોવાથી ઇઝરાઇલની સરકારે બધાને ઇઝરાઇલ લાવી ત્યાં એકસામટી દફનક્રીયા કરવાનું ઠરાવ્યું છે.

પાદરીને ધર્મનું ખંડન કરવા માટે ગુનેગાર ઠરાવાયા

સાત લ્યુથરન પાદરીઓની ટ્રાયલ બોર્ડે ૩૧ વર્ષની વયના ડરહામ (વીસકનસીન)ના પાદરી રેવરન્ડ જ્યોર્જ ક્રીસ્ટને ધર્મનું ખંડન કરનારી વાત કરવાના નવ આરોપો માટે ગુનેગાર ઠરાવ્યા છે. બોર્ડે તેને હોદાપરથી બરતરફ કરવાનો હુકમ કર્યો છે અને સજા થોડા વખત બાદ થવાની હતી. ક્રીસ્ટના બીજા બે મીત્ર પાદરીઓને પણ તપાસ માટે ખડા કરવાનો હુકમ કર્યો છે. ક્રીસ્ટે એવું કહેલું જણાવાય છે કે, "ઇશુખ્રીસ્ત કબરમાંથી પાછા ઉભા થયા અને સ્વર્ગમાં ગયા અથવા ચમતકારો કર્યા હોવાના કશા પુરાવા નથી. વરજીન મેરીએ વગર સંગે જન્મ આપ્યો એ પણ તેણે શંકા ભરેલી વાત જણાવી અને કહ્યું કે એ પ્રતીકરૂપે હતું. એ સઘળું ખરૂં માન્યા વિના પણ માણસ સારો ખ્રીસ્તી બની શકે છે." તેને થએલી સજા વિષે ક્રીસ્ટે કહ્યું કે, આ બાબતનો આટલે થી અંત આવતો નથી. સામાન્ય પરિષદમાં હું આ બાબતની ખુલ્લી રીતે ચર્ચા કરીશ અને તેમાં મારા બીજા સાથીઓ પણ ભળશે.

શ્રી નેહરૂપર હુમલો કરવા જનાર બાબુરાવને સજા

બાબુરાવ નામનો રીક્ષા વાળો જે માર્ચ તા. ૧૨મી એ નાગપુરમાં હીંદ ના પ્રધાન શ્રી નેહરૂને છરા વડે મારી નાખવાનો પ્રયત્ન કરવા માટે ગુનેગાર ઠર્યો છે તેને ગયે અઠવાડીયે ૭ વર્ષ ની સખત કેદની સજા થઇ છે. બીજી ૭ મહિનાની કેદની સજા શ્રી નેહરૂનો રસ્તો રોકવા જતાં બાળકોને ઇજા કરવાના ગુના માટે થઇ છે. જયુરી એ સર્વાનુમતે તેને ગુનેગાર ઠરાવ્યો હતો.

પોર્ટ એલીઝાબેથમાં શ્રી. સુશીલા ગાંધી

પોર્ટ એલીઝાબેથથી જણાવવામાં આવે છે કે, શ્રીમતી સુશીલા બેન ગાંધી ગુરૂવાર ૨૧–૭–૫૫ના પોર્ટ એલીઝાબેથ પધારેલ છે. એમનાં સન્માન અર્થે અત્રે નાં શ્રી હીંદુ સેવા સમાજ અને મહિલા મંડળના આશરા હેઠળ એક મેળાવડો યોજવામાં આવ્યો હતો. મહિલા મંડળના પ્રમુખ શ્રીમતી કાન્તા બેન બ્રીજલાલ તરફથી શ્રીમતી સુશીલા બેનનું સ્વાગત થયા બાદ શ્રી. સેવા સમાજ, શ્રી રજપુત મંડળ, શ્રી ક્ષત્રિય ગુજરાતી મંડળ અને શ્રી યુવક મંડળ તરફથી એમનો પુષ્પોથી સત્કાર કરવામાં આવ્યો હતો. શ્રી. રણછોડજી વર્મા, શ્રી છોટુભાઈ ડાભા, શ્રી ઠાકોરભાઇ ફકીરજી, શ્રી બાલુભાઇ પટેલ, શ્રી ત્રીકમભાઇ મકન, વિગેરે ના પ્રવચનો પછી સુશીલા બેન તરફથી લાંબુ પ્રવચનમાં એમના આગમનનો ઉદ્દેશ, 'ઓપીનીઅન'ની મુંઝવણો વિગેરે શ્રોતાઓને સરળ રીતે સમજાવવામાં આવ્યું હતું. આ પાર્ટીને ન્યાય અપાયા પછી મેળાવડો જનગન નાં ગીતથી વિર્સજન થયો હતો.

કસ્તુરબા ગાંધી સ્મારક સ્કુલ ફાળો

નીચેની રકમ સાભાર સ્વિકારીએ શ્રીવાઘમારીઆ (કેપટાઉન) પા. ૨–૨–૦. શ્રી નાગરજી હરીભાઇ (સોલ્સબરી, સ. રોડેસીઆ) પા. ૩–૩–૦.

—ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન'ને મળેલી નીચેની રકમ સાભાર સ્વિકારીએ છીએ: ફકીરભાઇ દુલ્લભભાઇ (ગ્રેહેમ્સ-ટાઉન) શી. ૧૦–૬.

બુકકીપીંગ, ઇનકમ ટેકસ રીટર્ન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ ક્લીયરન્સ અને ઇનસ્યોરન્સ માટે મળો:

આર. વીઠ્ઠલ

૨૧૩ મેડાસા હાઉસ, ૧૭ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફરેરાસ્ટાઉન, જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩–૧૬૫૪.

સંત તુકારામ

(પહેલાં પાનાનું અનુસંધાન)

થઇ ગયા છો, પણ મારે હજુ મારાં બાળબચ્ચાંને મોટાં કરવાનાં છે. જો તમે બધાં ખાતાં આમ પાણીમાં ડુબાડી દેશો તો મારે ભીખ માગવાનો જ વખત આવશે!" તુકારામને નાના ભાઇની વાત સાચી લાગી; એટલે તેમણે પોતાના અડધા ભાગનાં ખાતાં પાણીમાં ડુબાડી દીધાં.

આમ દુનીયાદારીની ચીંતામાંથી મુક્ત થઇ તુકારામ શ્રી વિઠ્ઠલને ભરોસે ભજનકીર્તન કરવા લાગ્યા. એમ કહેવાય છે કે, એક વાર તુકારામને સ્વપ્નમાં બાબા ચૈતન્યે ગુરૂમંત્ર આપ્યો. ત્યારથી તુકારામ "રામકૃષ્ણ હરિ"નો જપ કરવા લાગ્યા. તેથી તેમને ઘણી શાંતિ મળવા લાગી. વળી એક દિવસ તુકારામને શ્રી વિઠ્ઠલ અને નામદેવ મહારાજ સ્વપ્નમાં દેખાયા. તુકારામને તેઓએ એવી આજ્ઞા કરી કે, "હવે તું અભંગો લખતો જા. તને જે વાણી મળી છે તે ફોગટ ન જવા દઇશ. અમારી તારા ઉપર પુરેપુરી કૃપા છે."

અને તે વખતથી તુકારામ અભંગો લખવા લાગ્યા. અભંગો રચવા અને કીર્તન દ્વારા લોકોને સદુપદેશ આપવો એ જ તુકારામનું કાર્ય થઇ પડયું. પણ સાથોસાથ બીજા સંતોના જીવનમાં બન્યું છે એમ, તુકારામને દ્વેષીલા લોકો તરફથી વારે વારે કનડમત થવા લાગી. એ બધા પ્રસંગોમાં રામેશ્વર ભટ્ટવાળો પ્રસંગ જાણીતો છે.

પૂનાની પાસે વાઘોલી નામે ગામમાં રામેશ્વર ભટ્ટ નામનો મોટો પંડિત રહેતો હતો. તુકારામની કીર્તી બધે ફેલાયેલી જોઇને તે ઇર્ષાથી બળી મરવા લાગ્યો. તેણે તુકારામને તરત જ પોતાની પાસે બોલાવ્યો. તુકારામ મહારાજ તો બહુ સરળ હૃદયના હતા. રામેશ્વર ભટ્ટ જેવા વિદ્વાન માણસ મળવા બોલાવે અને તુકારામ ન જાય, એ બને જ શી રીતે? એટલે ભટ્ટજીને મળવા તુકારામ વાઘોલી ગયા.

રામેશ્વર ભટ્ટે તોછડાઇથી કહ્યું: "અલ્યા તુકા, તું વેદની વાતો કરી લોકોને ઉંધે રસ્તે લઇ જાય છે. તું જન્મે શૂદ્ર છે. વેદ અને ધર્મની વાતો કરવાનો તને શો અધિકાર છે? માટે આજથી તું અભંગો લખવાનું છોડી દે. સમજ્યો કે?"

તુકારામ હાથ જોડીને નમસ્કાર કરીને બોલ્યા: "મહારાજ, હું તો શ્રી પાંડુરંગની આજ્ઞાથી જ અભંગો લખતો હતો. પણ જ્યારે આપ આજ્ઞા કરો છો ત્યારે હવે આજથી હું અભંગો નહીં લખું. પણ આજ લગી જે અભંગો લખ્યા છે તેનું શું કરૂં?"

રામેશ્વરે જવાબ આપ્યો: "તે બધા તું ઇંદ્રાયણીમાં ડુબાડી દે!"

તુકારામ એ સાંભળી ભારે હૈયે ઘેર આવ્યા. પછી બધા અભંગો ભેગા કરી, એક કપડામાં વીંટાળી, તેના ઉપર મોટો પથરો બાંધી તેમણે તે અભંગોને ઇંદ્રાયણીમાં પધરાવી દીધા! પછી તુકારામને થયું, શ્રી વિઠ્ઠલની ઇચ્છા આ રીતે ભજનકીર્તન કરાવવાની નથી, તો પછી જીવીને કરવુંયે શું? એટલે તુકારામ અન્ન અને પાણીનો ત્યાગ કરી શ્રી વિઠ્ઠલના મંદિર સામે ભગવાનનું નામ જપતા બેઠા.

આમ તેર દિવસ પસાર થઇ ગયા. ચૌદમે દિવસે સવારે એક ભક્તે આવીને તુકારામને કહ્યું: "અરે મહારાજ, ચાલો, ચાલો, આપના અભંગોની પોથી ઇંદ્રાયણીના પાણી ઉપર તરે છે!"

તુકારામ સફાળા બેઠા થઇ ગયા અને ભગવાનનું નામ જપતા આનંદ પામતા દોડયા. ઇંદ્રાયણીના પાણી ઉપર પોથીને તરતી જોઇને તે ઘેલા જેવા બની ગયા અને ખુબ આનંદથી તેમણે પોથી પાછી ઉપાડી લીધી. આ તરફ રામેશ્વર મહારાજને પણ પસ્તાવો થવા લાગ્યો અને છેવટે તે તુકારામના શિષ્ય બન્યા.

લોકોમાં તુકારામની કીર્તી દિવસે દિવસે વધતી જતી હતી. તે સાંભળી છત્રપતિ શિવાજી મહારાજે એક વાર ઘોડા, પાલખી, નજરાણાં વગેરે સાથે પોતાના માણસને મોકલી તુકારામને પોતાને ત્યાં પધારવાનું નિમંત્રણ આપ્યું. તુકારામે શિવાજીને નજરાણાં વગેરે પાછાં મોકલતાં સંદેશો મોકલ્યો: "શિવબા, મારે તમારી પાસે આવીને શું માગવું છે! ઇશ્વર ભકિતમાં મારો એટલો વખત નકામો બગડશે. મારે મન સોનું અને માટી બંને સરખાં છે. હું તો રાજા અને એક કીડીમાં ભગવાનનો જ વાસ જોઉં છું. મારે હવે જીવનમાં કંઇ આશા કે મોહ રહ્યાં નથી. શ્રી વિઠ્ઠલની ભકિત સિવાય હવે મને બીજું કાંઇ જ સુઝતું નથી. તમે રાજા છો; સત્યથી અને નીતિથી રાજ્ય કરજો, પ્રજાનું યોગ્ય રીતે પાલન કરજો, ધર્મ ઉપર શ્રદ્ધા રાખજો, અનાથનું રક્ષણ કરજો, અને શ્રી વિઠ્ઠલની ભકિત કરજો. આટલું કરશો તો તે મને નજરાણું મળ્યા બરોબર જ છે."

આ સંદેશો સાંભળીને શિવાજી મહારાજનો તુકારામ પ્રત્યે આદર ખુબ વધી ગયો. અને તેઓ વારે વારે તુકારામનું કીર્તન સાંભળવા જવા લાગ્યા.

ધીમે ધીમે તુકારામ મહારાજને લાગવા માંડયું કે, "હવે હું વૃદ્ધ થઇ ગયો. આ જીવનનું મારૂં કાર્ય હવે પૂરૂં થવા આવ્યું." વૃદ્ધાવસ્થાને લીધે નિયમ મુજબ તેમનાથી પંઢરપુરની યાત્રા પણ થઇ શકતી ન હતી. એક દિવસ તેમણે ભકતજનોને ભેગા કર્યા અને છેવટના અભંગો સંભળાવી સૌની વિદાય લીધી અને ઇ. સ. ૧૬૫૦ના અરસામાં તેમણે શ્રી વિઠ્ઠલનું નામ જપતાં જપતાં સમાધિ લીધી. આમ મહારાષ્ટ્રના એક મોટા સંત પુરૂષ તુકારામે પોતાની જીવનલીલા પુરી કરી. પરંતુ એમના અભંગો જ્યાં સુધી મરાઠી ભાષા જીવતી રહેશે ત્યાં સુધી ગવાતા રહેશે.—'લોકજીવન'.

નમ્રતાની મૂર્તી

નારણભાઇ બી., પટેલ

ઋષિ, દ્રષ્ટા અને અણુયુગના પિતા આઇન્સ્ટાઇન એટલા નમ્ર માણસ હતા કે તેઓ કોઇને ના પાડી શકતા નહીં. એમના મૃદુ સ્વભાવનો પરિચય આપતા કેટલાક ટુચકાઓ જાણવા જેવા છે.

એક વખતે તેઓ દ. અમેરીકાની સફરે ગયા હતા અને ત્યાં જતાં રસ્તામાં પોતે કોઇને મુલાકાત વગેરે આપશે નહીં એવી જાહેરાત કરી હતી. તેમની સ્ટીમર જ્યારે ન્યુયોર્કમાં પાંચ દિવસ નાંગરી હતી ત્યારે, પત્રકારોથી દુર રહેવા તેઓ સ્ટીમરની નીચે જ નહોતા ઉતર્યા. આમ છતાં એક પત્રકાર કોણ જાણે કયાંથી સ્ટીમરમાં ઘુસી ગયો હતો અને આઇનસ્ટાઇનની કેબિનમાં પહોંચી ગયો હતો. આઇનસ્ટાઇન પહેલાં તો એમને જોઇને તડુકી ઉઠયા હતા: "નીકળ અહીંથી, અહીં કેમ આવ્યો?" પણ એ પત્રકારનું વીલું પડી ગયેલું મોઢું જ્યારે તેમણે જોયું ત્યારે તેમને ખુબ દયા આવી ગઇ હતી અને એ પત્રકારને બોલાવીને પોતાની પાસે બેસાડયો હતો અને એની સાથે લાંબી વાત કરી હતી.

આઇન્સ્ટાઇનને સાધારણ વાયોલીન વગાડતાં આવડતું, પણ આવા સાધારણ જ્ઞાનનું જાહેરમાં શું પ્રદર્શન કરવું એવું તેમનું મંતવ્ય હતું. આમ છતાં કોઇ તેમના ઉપર દબાણ કરતું તો તેઓ વાયોલિનનો જલસો પણ જાહેરમાં કરતા. એમને મોજશોખ કરવા સામે ઘૃણા હતી એટલે અમેરીકા જતી વખતે એક સ્ટીમરમાં એમને બાદશાહી સજાવટવાળી ઓરડી આપવામાં આવી ત્યારે એ ઓરડી વાપરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. પણ જ્યારે તેમને કહેવામાં આવ્યું કે તેમના આ નિર્ણયથી સ્ટીમર કંપનીનું દિલ દુભાયું છે ત્યારે તેમણે એ ઓરડી વાપરવાનું સ્વીકાર્યું હતું. તેઓ જ્યારે ભારત આવ્યા હતા ત્યારે તેમણે રિક્ષામાં બેસવાની ચોખ્ખી ના પાડી હતી. કારણ કે માનવીનો એક ભારવાહી પ્રાણી તરીકે ઉપયોગ કરવામાં આવે તે એમને પસંદ નહોતું. આમ છતાં જ્યારે એમને કહેવામાં આવ્યું કે માણસો જો રિક્ષામાં બેસવાનું જ માંડી વાળે તો આ બિચારા રિક્ષાવાળા આ બધા બેકાર બની જાય અને તેમને ખાવાનું પણ નહીં મળે, ત્યારે તેમણે મોટા પ્રમાણમાં રિક્ષાનો ઉપયોગ કરવા માંડયો હતો.

આમ કોઇને ના જ ન પાડી શકે એવો એમનો સરળ સ્વભાવ હોવાથી વ્યાવહારિક બાબતોમાં ગમે તે માણસ એમને બનાવી જઇ શકે એમ હતું.

એટલું તમે જાણો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની

સન લાઇફ ઓફ કનેડા

ઉપરોક્ત કંપનીના હમો સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.

ઉપરાંત

દક્ષિણ આફ્રીકાની વરિષ્ઠ અદાલતની કેપ ઓફ ગુડ હોપ પ્રોવીન્સીયલ ડીવીઝનના સરકાર તરફથી નીમાયેલા અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી ભાષાન્તરકાર છીએ તેમજ અત્રેની ઇમીગ્રેશન અંગેનું કોઈ પણ જાતનું કામકાજ વિના વીલંબ ત્વરીત ગતીએ થઈ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000 000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance.

Consult us first.

C. C. PALSANIA

GENERAL AGENT

Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.

Sworn Translator.

100 Sir Lowry Road, — CAPETOWN

P.O. Box 4624. Phone 32390

ભારતનો પત્ર

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

મુંબઇ, તા. ૨૩-૭-૫૫.

સૌરાષ્ટ્રમાં ફરી ખળભળાટ જાગ્યો છે. આમાં દેખીતી રીતે પ્રજાને સૌરાષ્ટ્ર અને ગુજરાતના કોંગ્રેસી નેતાઓ જવાબદાર લાગે છે અને આજે તો સૌ તેમના પર તુટી પડયા છે. ખુબીની વાત એ છે કે, આ નેતાઓ દિલ ખોલીને જાહેર પ્રજાને સાચી પરિસ્થિતિ સમજાવી શકે તેમ નથી. ભાષાના ધોરણે રાજ્યોની નવરચના કરવા માટે રચાયેલા પંચનું વલણ મુંબઇ શહેરને એક સ્વતંત્ર રાજ્ય તરીકે રાખવાનું નથી એટલે કે તે મુંબઇ શહેર મહારાષ્ટ્રને ફાળે જાય એવા નિર્ણય પર આવ્યું છે, એવા ખાનગીમાં સમાચાર મળતાં ગુજરાતીના કોંગ્રેસી નેતાઓએ પાસા ફેંકવા માંડયા. આજથી બે માસ પહેલાં પંચના આવા વલણના ખબર મળ્યા હતા. ત્યારે શ્રી ઢેબરભાઇ, શ્રી રસિકભાઇ, શ્રી મોરારજીભાઇ અને અન્ય ગુજરાતી કોંગ્રેસી નેતાઓએ મળીને એમ નક્કી કર્યું કે, આપણે મહાગુજરાતની રચના કરવાની માગણી કરવી નહિ. ઉલટાનું સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છને પણ હાલના મુંબઇ રાજ્યમાં ભેળવી દેવાની માગણી કરવી. ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર, કચ્છ અને મહારાષ્ટ્રનું દ્વીભાષી રાજ્ય રચવાની માગણી કરવી. આવા દ્વીભાષી રાજ્યમાં ગુજરાતીઓની બહુમતી થઇ જાય એવો મહારાષ્ટ્રીયોને ભય ન લાગે અને મરાઠાઓની જ આવા દ્વીભાષી રાજ્યમાં બહુમતિ રહે એ માટે હાલના મુંબઇ રાજ્યમાંથી કન્નડ વિસ્તારોને જુદા કર્ણાટક રાજ્યમાં જોડાવા દેવા અને હૈદ્રાબાદ રાજ્યના મરાઠી બોલતા મરાઠાવાળા વિસ્તારને દ્વીભાષી મુંબઇ રાજ્યમાં ભેળવવા દેવો. ગુજરાતીઓ કાયમને માટે લઘુમતિમાં રહે એવા રાજ્યની માગણી કરવી એ દેખીતી રીતેજ બેહુદું લાગે. પરંતુ એની પાછળની ગણતરી જાહેર કરે તો મહારાષ્ટ્રીયનો ચેતી જાય. રાજ્ય નવરચના પંચ થોડાક દિવસોમાં સૌરાષ્ટ્રમાં જવાનું છે, ત્યારે સૌરાષ્ટ્ર કોંગ્રેસ અને સૌરાષ્ટ્ર સરકાર સૌરાષ્ટ્રને મુંબઇ રાજ્યમાં ભેળવી દેવાની માગણી કરશે. સૌરાષ્ટ્રના આગેવાનોમાંથી કેટલાક સૌરાષ્ટ્રને મુંબઇ રાજ્યમાં ભળવાની માગણી સામે વિરોધ કરતાં તેમને સમજાવવા માટે મુંબઇમાં સૌરાષ્ટ્ર વહીવટી સમિતિની સભા બોલાવવામાં આવી. એટલે સૌરાષ્ટ્ર સરકારના નિર્ણયની ખબર પડી ગઇ. મુંબઇની સભામાં વિરોધ કરનારાઓને શ્રી મોરારજીભાઇ અને શ્રી ઢેબરભાઇએ સમજાવી લીધા હતા અને તેમણે તેમનો વિરોધ પડતો મુકયો હતો. પરંતુ મુંબઇના ચકોર પત્રકારોએ સૌરાષ્ટ્ર કોંગ્રેસ અને સરકારના આ ખાનગી નિર્ણયની જાહેરાત કરતાં સૌરાષ્ટ્ર ભરમાં ખળભળાટ મચી ગયો હતો. વકીલ મંડળો, વેપારી મંડળો, કોંગ્રેસ સિવાયના રાજદ્વારી મંડળો અને બીજાઓએ સખત ઉહાપોહ ઉપાડયો છે. રાજકોટમાં હડતાળ પણ પાડવામાં આવી હતી. પંચ આવે ત્યારે સૌરાષ્ટ્રમાં મોટા પાયા પર દેખાવો કરવાની પણ તઇયારી થઇ રહી છે.

મહારાષ્ટ્રિઓ ચમકયા

સૌરાષ્ટ્ર-કચ્છને મુંબઇમાં ભેળવી-હાલનું દ્વીભાષી મુંબઇરાજ્ય ચાલુ રાખવાની સૌરાષ્ટ્ર તરફથી માગણી થવાના સમાચાર પ્રકટ થતાં મહારાષ્ટ્રી નેતાઓ પણ ચમકી ઉઠયા હતા. તરત મહારાષ્ટ્રી નેતાઓની પુનામાં બેઠક મળી હતી. તેમણે આ માગણીનો સખત વિરોધ કરતો અને મુંબઇ શહેર સહિત મરાઠી ભાષા બોલતા વિસ્તારોનું જ અલગ રાજ્ય રચવાની માગણી કરતો તાર પંચને મોકલી આપ્યો હતો. ઉપરાંત મહારાષ્ટ્ર પ્રદેશ કોંગ્રેસ સમિતિએ પણ આ દરખાસ્ત સામે સખત વિરોધ દર્શાવ્યો છે.

પુર્વ ભુમિકા

હવે સૌરાષ્ટ્રને મુંબઇ રાજ્ય સાથે જોડવાની માગણી પાછળની પુર્વભુમિકા તપાસીએ. આજે મુંબઇ રાજ્ય ત્રણ ભાષા બોલતી પ્રજાઓનો પ્રાંત છે. ગુજરાતી, મરાઠી અને કન્નડ ભાષા બોલતી પ્રજાઓના વિસ્તારો છે. કન્નડ લોકો તરફથી લાંબા સમયથી કર્ણાટક પ્રાંત માટે માગણી થઇ રહી છે અને તે પંચ દ્વારા સંતોષવામાં આવે છે. બાકી રહ્યાં ગુજરાત અને મહારાષ્ટ્ર. આજે આર્થીક સ્થિતિ એવી છે કે, ગુજરાતને વર્ષે રૂ. ૧૧- કરોડની અને મહારાષ્ટ્રને વર્ષે લગભગ રૂ. ૬ કરોડની ખોટ આવે છે. આ ખોટ મુંબઇ શહેર પુરે છે. કેન્દ્ર સરકારને તેના આવકવેરામાં મુંબઇ શહેર એકલુંજ લગભગ ૩૦ ટકા જેટલી રકમ આપે છે. આ પેટે કેન્દ્ર આશરે ૯ કરોડ મુંબઇ રાજ્યને પાછા આપે છે. આ રૂ. ૯ કરોડમાંથી ગુજરાત અને મહારાષ્ટ્રની ખર્ચખાધ પુરાય છે. હવે સૌરાષ્ટ્રની સ્થિતિ જોઇએ. આજે સૌરાષ્ટ્રની આવક રૂ. ૪ કરોડની છે અને ખર્ચ રૂ. ૧૨ કરોડ જેટલો, આ ખાધ કેન્દ્ર સરકારની મદદથી પુરવામાં આવે છે. ભારત સરકાર કાયમને માટે તો થોડીજ આ ખાધ પુરવાની હતી. એટલે જો મુંબઇ શહેર ચાલ્યું જાય અને મહાગુજરાત રચાય તો એ મહાગુજરાત ખાધવાળું રાજ્ય બને વેચાણવેરાની કરોડોની આવક પણ મુંબઇમાંથીજ થાય છે.

સૌરાષ્ટ્ર-કચ્છ સાથે મુંબઇ રાજ્ય દ્વીભાષી રાજ્ય તરીકે ચાલુ રહે તો મુંબઇ રાજ્યની નવી ધારાસભામાં મરાઠી સભ્યોની સંખ્યા ૧૮૭, ગુજરાતની ૧૦૦, સૌરાષ્ટ્રની ૪૦ અને કચ્છની ૮ બેઠકો, અને મુંબઇ શહેરની ૨૮ બેઠકો હોય. આમ ધારાસભામાં મરાઠાઓ સંપુર્ણ બહુમતિમાં હોય એટલે પોતાનું ધાર્યું કરી શકે એમ ઉપરથી દેખાય છે અને સામાન્ય પ્રજાને પણ એમ લાગે. પરંતુ ધારાસભાની ચુંટણીઓ પક્ષના ધોરણે થાય છે અને પક્ષજ (હાલમાં કોંગ્રેસ) રાજ ચલાવે છે. ગુજરાત, સૌરાષ્ટ્ર અને કચ્છમાંથી મહારાષ્ટ્રની સરખામણીમાં વધુ કોંગ્રેસીઓ ચુંટાઇ આવે એમ છે. અને દરેક પ્રશ્નનો નિર્ણય પક્ષમાં બહુમતિએ થાય છે. એટલે આવા દ્વીભાષી રાજ્યની સરકારમાં ગુજરાતીઓની બહુમતી થવાનો ઘણો સંભવ છે. બીજું રાજ્યના મુખ્ય પ્રધાનને પણ પક્ષનાં નેતાઓમાંથી લાયકાત અને સીનીઓરીટીના ધોરણે જ પસંદ કરવામાં આવે છે, પ્રાંતના ધોરણે નહિ, કેમકે કોંગ્રેસ પ્રાંતવાદમાં માનતી નથી, ભલે તેના સભ્યો વ્યક્તિગત રીતે એમ માનતા હોય. આવા સંજોગોમાં મોરારજી ભાઇજ મુંબઇના મુખ્ય પ્રધાન બને. એટલે મહારાષ્ટ્રી અનો કોઇ ક્ષેત્રમાં ગુજરાતીઓ પ્રત્યે ભેદભાવ ન બતાવી શકે.

આમ છતાં પણ જો મહારાષ્ટ્રિયનો જુદા રાજ્ય માટે દબાણ કરે તો ગુજરાતીઓ એમ કહી શકે કે મુંબઇ શહેર વિના અમને જુદું મહાગુજરાત આર્થીક રીતે પોષાઇ શકે તેમ નથી. એટલે અમને ચોકકસ વર્ષો સુધી કેન્દ્ર તરફથી બદલા તરીકે ચોકકસ રકમ મળવી જોઇએ, કારણ કે આવો ખાધવાળો પ્રાંત અમારા પર ફરજીયાત લાદવામાં આવે છે. આમ બંને રીતે પરિસ્થિતિનો લાભ લઇ શકાય તેમ છે. મહારાષ્ટ્રીયનો આજે જે ઉગ્રતાથી સૌરાષ્ટ્ર-કચ્છને ભેળવવાનો વિરોધ કરે છે તે જોતાં તેઓ અલગ મહારાષ્ટ્રની રચના વિના સંતોષાશે નહિ એટલે આપણે મહાગુજરાતની રચના કરવી પડશે.

* * *

સૌરાષ્ટ્ર અને ગુજરાતનો વરસાદ ખેંચાયો છે. ઠેકઠેકાણે વરૂણ દેવને રીઝવવા માટે પ્રાર્થનાઓ થઇ રહી છે. વરસાદ ખેંચાતા અનાજના ભાવો ઉંચા જવા લાગ્યા છે. તેલના ભાવો પણ ઉંચા ગયા છે. શરૂઆતમાં વાવેતર કરનાર ખેડુતોનું બીયારણ નકામું ગયું છે. વરસાદ સમય સર નહિ પડે તો ગુજરાત-સૌરાષ્ટ્રમાં દુકાળનો ભય સેવાય છે. અનાજના ભાવો ટકાવી રાખવા સરકાર તરફથી થતી ખરીદી બંધ થઇ ગઇ છે.

* * *

સૌરાષ્ટ્રમાં જાણે વિદ્યાર્થીઓની હડતાળનો પવન ફુંકાયો છે. રાજકોટ, જુનાગઢ, મોરબી અને સલાયા ખાતે વિદ્યાર્થીઓની જુદા જુદા કારણોસર હડતાળ ચાલે છે. જુનાગઢ અને મોરબીમાં શાળામાં કડક પરિણામ આવવાને કારણે નાપાસ થનારા વિદ્યાર્થીઓ પ્રત્યે સહાનુભુતિ બતાવવા હડતાળ પડી છે!

* * *

કચ્છ કોંગ્રેસની શ્રી ભવાનજી અરજણ ખીમજીના પ્રમુખપદે મળેલી સભાએ કચ્છ રાજ્યને મુંબઇ રાજ્યમાં ભેળવી દેવાની માગણી કરી હતી અને તે પ્રમાણે કચ્છ કોંગ્રેસે રાજ્ય નવરચના પંચ પાસે રજુઆત કરી છે.

* * *

કચ્છના નાના રણને ફળદ્રુપ બનાવવા માટે પગલાં લેવાઇ રહ્યાં છે. આ રણનો વિસ્તાર ૨૫૦૦ ચોરસ માઇલ જેટલો છે. રણની સરહદે ભચાઉ તાલુકા જંગી ગામ પાસે રણના ૧૯૯ એકર વિસ્તારમાં બાવળ વાવીને આ યોજનાની શરૂઆત કરવામાં આવી છે. આ કાર્ય માટે કેન્દ્ર સરકારે રૂ. ૬॥ લાખની રકમ મંજુર કરી છે.

* * *

અમદાવાદની પોલીસ ચોકીમાં એક શકમંદ શીખ પર જુલમ ગુજારી તેનું મરણ નિપજાવવા માટે એક પોલીસ ઇન્સ્પેકટર, એક સબ-ઇન્સ્પેકટર, બે હેડ કોન્સ્ટેબલ, ૮ સિપાઇઓ, એક હોટલવાળો અને બીજા બે શખસો એમ કુલ્લે ૧૬ માણસોની ધરપકડ કરવામાં આવતાં સારી ચકચાર જાગી છે. પોલીસ ચોકીમાં ત્રાસ ગુજારવા માટે એકી સાથે આટલા બધા પોલીસના માણસોની ધરપકડ થયાનો આ પહેલોજ બનાવ છે. આ બધા શખસો સામે કોર્ટમાં કેસ કરવામાં આવ્યો છે. આમાંથી એક સબ-ઇન્સ્પેકટરે ગુનો કબુલ કર્યો છે. અને તે તાજનો સાક્ષી બની ગયો છે.

* * *

સૌરાષ્ટ્રના શહેરોમાં આજકાલ મકાનોની ઘણી તંગી છે. લોકોને રહેવા માટે જગ્યા મેળવવાનું મુશ્કેલ બની ગયું છે. આવી સ્થિતિમાં મધ્યમ વર્ગને મકાનો બાંધવા લાંબી મુદતની સસ્તા દરની રૂ. દસ હજાર સુધીની લોન આપવાનું સરકાર તરફથી વિચારાઇ રહ્યું છે તેનો ટુંક સમયમાં અમલ થશે. આ કાર્ય માટે સૌરાષ્ટ્ર સરકારને ભારત સરકાર તરફથી રૂ. ૫૦ લાખ મળી ચુકયા છે અને સૌરાષ્ટ્રે વધુ રકમ માટે માગણી કરી છે. આ યોજના પ્રમાણે મધ્યમ વર્ગને કુટુમ્બ દીઠ વધુમાં વધુ રૂ. ૧૦ હજારની લોનઆટ કે તેથી ઓછા ટકા વ્યાજે મળશે. આ લોન ૨૫ વર્ષમાં હપતેથી ભરપાઇ કરવાની રહેશે.

મુંબઇ સરકારે બીજી પંચ વર્ષી યોજનામાં રાજ્યમાં અમલમાં મુકવા માટે રૂ. ૪૦૦ કરોડની યોજનાઓ તઇયાર કરી છે. સરકારે મંજુર કરેલી યોજનાઓમાં મહી, સાબરમતિ, નર્મદા અને તાપી નદીની યોજનાઓ નો સમાવેશ થાય છે. તાપી નદીની વિકાસ યોજના માટે રૂ. ૫૦ કરોડ, નર્મદાના વિકાસ માટે રૂ. પાંચ કરોડ મંજુર કરવામાં આવ્યા છે. મહી અને સાબરમતિ માટેની રકમ જાહેર કરવામાં આવી નથી. આ ચારેય નદીઓનો નહેરો અને વિજળી ઉત્પન્ન કરવા માટે ઉપયોગ થતાં ગુજરાતનો મોટો ભાગ નંદનવન જેવો બની જશે. પાકનું ઉત્પાદન ઘણું વધી જશે અને ગુજરાતના મોટા ભાગના વિસ્તારોને વિજળી મળતી થઇ જશે.

* * *

ભારતના વડા પ્રધાન શ્રી નેહરૂ રશિયાનો પ્રવાસ પુરો કરીને પાછા ભારત આવી ગયા છે. મુંબઇ અને દિલ્હી ખાતે લોકોએ તેમનું અપુર્વ સ્વાગત કર્યું હતું. 'દીલ્હીમાં તો હાર તોરા લઇને તેમનો સત્કાર કરવા આવેલા પ્રધાનો, રાજ્યોના મુખ્ય પ્રધાનો, વિદેશી એલચીઓ અને નેતાઓ લોકોના ધસારાને કારણે તેમને મળી પણ શક્યા નહોતા. પોલીસ કોર્ડન તુટી ગઇ હતી અને તેમને હારતોરા પાછા લઇ જવા પડયા હતા.

રાષ્ટ્રપતિ ડૉ. રાજેન્દ્રપ્રસાદ તરફથી શ્રી નેહરૂના માનમાં ભોજન સમારંભ યોજવામાં આવ્યો હતો. અને તેમાં શ્રી નેહરૂને "ભારત રત્ન"ની ભારત સર્વોચ્ચ પદવી અર્પણ કરી હતી. સામાન્ય રીતે આ પદવીઓ વડા પ્રધાન ની સલાહ અનુસાર જ રાષ્ટ્રપતિ કોઇ ને એનાયત કરી શકે. પરંતુ શ્રી નેહરૂને તેમણે કોઇને પણ પુછયા વિના આ પદવી આપી હતી. રાષ્ટ્રપતિએ શ્રી નેહરૂની કરેલી પ્રશંસાનો જવાબ આપવા માટે જ્યારે શ્રી નેહરૂ ઉભા થયા ત્યારે તેઓ ગળગળા થઇ ગયા હતા અને ઝાઝું બોલી શક્યા નહોતા.

રાષ્ટ્રપતિએ જણાવ્યું હતું કે, માનવજાત માટે શાંતિ મેળવવાના શ્રી નેહરૂએ ભગીરથ પ્રયાસો કર્યા છે. તેનો સ્વીકાર કરવા વર્તમાન સમયના શાંતિના મહાદુત નેહરૂ અત્યે સમસ્ત રાષ્ટ્રની આભારની લાગણી વ્યક્ત કરવા માટે હું તેમને "ભારત રત્ન"ની પદવી આપી રહ્યો છું. જવાબમાં શ્રી નેહરૂએ જણાવ્યું હતું કે, વિશ્વમાં શાંતી સ્થાપવા માટે અમે પ્રયાસો કરીએ છીએ અને અમારા જીવનની છેલ્લી ઘડી સુધી અમારાથી બનતું બધું કરશું.

* * *

ભારતની પરદેશ નીતિને કારણે આજે વિશ્વભરમાં તેની પ્રતિષ્ઠા ઘણી ઉંચી છે. સામાન્ય રીતે આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રે કોઇ દેશનો દરજ્જો અને તેની લાગવગનો આધાર તેની આર્થીક અને લશ્કરી તાકાત પર રહે છે. બીજી મહાસત્તાઓની સરખાણીમાં ભારતની આર્થીક અને લશ્કરી તાકાત ઘણી ઓછી છે. છતાં પણ આજે વિશ્વની મહાન સત્તાઓને ભારતના, શ્રી નેહરૂ ના વિચારોને માનભરી રીતે સાંભળવા પડે છે. શ્રી નેહરૂ સાથે આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રશ્નોની ચર્ચા કરવા માટે તેમને લંડન આવી જવાની બ્રીટનના વડા પ્રધાને વિનતી કરી હતી. પ્રમુખ આઇઝન હોવરે પણ દિલ્હીના અમેરીકન એલચી ખાતા મારફતે તેમના વિચારો જાણ્યા હતા. રશિયામાં રશિયન નેતાઓનું કદાપી નહોતું થયું એવું અદભૂત માન તેમને રશિયન પ્રજાએ આપ્યું હતું. આ બધાનું કારણું એકજ છે કે, શ્રી નેહરૂની વિદેશ નીતિ મહાત્મા ગાંધીના સિદ્ધાંતો પર રચાયેલી છે. મહાત્મા ગાંધીના માનવતા અને યુદ્ધ કે હિંસા થી કાંઇ પ્રશ્નનો ઉકેલ થતો નથી, એવા સિદ્ધાંતોને તે અનુસરી રહી છે.

માનવતાનો સિદ્ધાંત

ગાંધીજીનો એક મુળભુત સિદ્ધાંત માનવતાનો હતો. શ્રી નેહરૂ સ્વભાવે તથા બૌદ્ધિક રીતે ગાંધીજીથી સાવ ઉલટી પ્રકૃતિના હતા છતાં આજે તેઓ જેટલી હદે ગાંધીજીનાં પગલાંને અનુસરે છે, એ જોઇને આશ્ચર્ય થાય છે. ગાંધીના જીવન કાળમાં જેમ ઘણા તેમજ રાજકારણ અને અર્થ કારણ પરના વિચારોને પ્રાથમિક ગણી ને હસી કાઢતા હતા, તેમ આજે નેહરૂની વિદેશ નીતિને પણ ઘણા બાલીશ કહીને વખોડે છે. બંને પ્રાર્થમીક દેખાય છે. પરંતુ સત્ય વાત તો એ છે કે, તે મુળભુત સિદ્ધાંતો પર રચાયેલી છે એટલેજ પ્રાથમીક લાગે છે.

ગાંધીજીમાં નમ્રતાની ભવ્યતા હતી. પરંતુ નેહરૂમાં એવી કાંઇ નમ્રતા છેજ નહિ. તેઓ સાધનો ખરાબ હોય તો ધ્યેય પણ ખરાબ થાય, એવા ગાંધીજી ના સિદ્ધાંત સાથે મળતા થાય છે, પરંતુ થોડાક ફેરફાર સાથે ગાંધીજી ધ્યેય અને સિદ્ધિને ઇશ્વરના હાથની વાત ગણાવતા જ્યારે શ્રી નેહરૂનું ધ્યેય હંમેશા સ્પષ્ટ હોય છે. ગાંધીજીના જીવનના પ્રારંભકાળમાં તેમને અવાસ્તવિક આદર્શવાદી ગણવામાં આવતા. શ્રી નેહરૂની પણ એવીજ ટીકા થાય છે. મહાત્મા ગાંધીએ જે સિદ્ધાંતોનો ભારતમાં અમલ કર્યો તેનો આંતર-રાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રે અમલ કરવાનુંજ કામ શ્રી નેહરૂ કરે છે. બંનેના જોરદાર ટીકાકારો યુરોપીયનો છે એ આશ્ચર્ય પમાડે તેવું છે, કેમકે ગાંધીજીના સિદ્ધાંતોનો પાયો ખ્રિસ્તી ધર્મમાં મળી રહે છે. શાંતિ અને અહિંસાની નીતિ માં ખ્રિસ્તી ધર્મના બે મહાન સિદ્ધાંતો —કોઇ બુરૂં કરે તો પણ તેનું ભલું કર અને ધરતિ પર નબળાઓનું રાજ્ય થશે—રહેલાં છે. આમાં મહાત્મા ગાંધીની મહાન સિદ્ધિ એ હતી કે, તેઓ આ સિદ્ધાંતોનો સામૂહિક રાજ દ્વારી અને સામાજીક પુનરૂદ્ધાર કરવા માટેના સાધનો તરીકે ઉપયોગ કરનાર પહેલા મહાપુરૂષ હતા.

પોતે ગમે તેટલા નબળા હોઇએ છતાં કોઇની પણ શેહમાં તણાયા વિના સત્યનેજ વળગી રહેવાના રાષ્ટ્રપિતાના આદેશોનું શ્રી નેહરૂ બરાબર પાલન કરે છે. તે પશ્ચિમી કે સામ્યવાદી સત્તાઓની શેહમાં જરાપણ દબાયા વિના વર્તે છે. જો ભારત અમેરીકન જુથમાં જોડાય તો અમેરિકા પાકીસ્તાનને તરત પડતું મુકે અને ભારતને વિકાસ માટે કરોડો રૂપિયાની સહાય આપે. પરંતુ ભારત કોઇનું હથિયાર બનવાને તઇયાર નથી.

* * *

ગોવા વિમોચન સમિતિએ તા. ૧ લી ઓગસ્ટે ગોવામાં સત્યાગ્રહ માટે ૧૦૦૦ સ્વયંસેવકોનો મોકલવાનો નિર્ણય કર્યો છે. તા. ૧લી ઓગસ્ટે તિલક જયંતિ છે. સત્યાગ્રહ જેમ જેમ જોર પકડતો જાય છે તેમ પોર્ટુગીઝોના જુલમો પણ વધતાં જાય છે. સત્યાગ્રહીઓને સખત માર મારીને ભારત ની સરહદ નજીકના જંગલમાં ફેંકી દેવામાં આવે છે. તેઓ ભારતની હદ માં પહોંચી જાય પછી હીંદી સ્વયંસેવકો ને મોકલવાનું પણ સમિતિએ વિચાર્યું છે. તા. ૨૭મીએ કોંગ્રેસ કારોબારી ની બેઠક દિલ્હીમાં મળશે તે કોંગ્રેસના ગોવા સત્યાગ્રહ પ્રત્યેના ભાવી વલણનો નિર્ણય કરશે. આ સત્યાગ્રહને પહોંચી વળવા પોર્ટુગીઝોએ વધુ સૈનિકોને સરહદ પર મોકલ્યા છે. આ સૈનિકો સરહદ પાસે બંદુકો અને મશીનગનોના ધડાકા કરે છે, પરંતુ કોઇ તેનાથી ડરતું નથી. પોર્ટુગીઝ અધિકારીઓ પણ ત્યાંની સ્થિતિથી ત્રાસી ગયા હોય એમ લાગે છે. બે અધિકારીઓ ગોવાથી નાસી ભારત આવ્યા છે અને આશરો માગ્યો છે.

પત્રકાર પરિષદમાં બોલતાં સરકાર મોટી સંખ્યામાં સત્યાગ્રહીઓને ગોવા જવા દેશે કે કેમ એવા સવાલનો શ્રી નેહરૂએ જવાબ આપ્યો નહતો. એનો રાજદ્વારી મંડળો એવો અર્થ કરે છે કે ભારત સરકાર ગોવામાં સામુહિક સત્યાગ્રહ થવા દેશે. વધુમાં કોંગ્રેસ પણ કોંગ્રેસીઓને આ સત્યાગ્રહમાં વ્યક્તિગત રીતે ભાગ લેવાની છુટ આપે એવો સંભવ છે.

ભારત સરકાર ગોવાની આઝાદી માટે શાંતિ ભર્યા ઉપાયો યોજશે, એવી તેમણે ફરી એક વખત જાહેરાત કરી હતી. ફીરંગીઓ નૈતિક દબાણને વશ નહિ થાય એવા એક પત્રકારના સુચન ના જવાબમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે, ફીરંગીઓ નૈતિક દબાણ કે હકીકતોને ગણકારશે નહિ એમ સમજીનેજ અમે આગળ વધીએ છીએ. આમ છતાં પણ અમે માનીએ છીએ કે ગોવામાં ફીરંગીઓનું તંત્ર તુટી પડશે અને જો તેઓ સંભાળ નહિ રાખે તો પોર્ટુગલ માં પણ તેમનું તંત્ર તુટી પડશે. ભારત ગોવામાં ફીરંગીઓને ટકવા નહિ દે. સમસ્ત વિશ્વ, આટલાંટિક સત્તાઓ એ હકીકતની નોંધ લે કે, અમે ગોવા અંગે—નાની કે મોટી કોઇ પણ સત્તા તરફથી કોઇપણ વાહિયાતવેળા ચલાવી લેશું નહિ.

* * *

શ્રીનગર ખાતે ભારતના ગૃહ પ્રધાન પંડીત પંતે જાહેર કર્યું હતું કે કાશ્મીરની લોકસભાના નિર્ણયો અફર છે. આથી પાકીસ્તાને ઉહાપોહ શરૂ કર્યો છે. તેઓ આનો અર્થ એવો કરે છે કે, ભારત હવે કાશમીરમાં લોકમત લેવા માગતું નથી. બંધારણ ઘડવાને બદલે સત્તા હાથ કરવા અંદર-અંદર ખટપટમાં પડેલા પાકીસ્તાની રાજ્ય પુરૂષોએ પોતાની સ્વાર્થી રમતો પ્રત્યેથી જનતાનું લક્ષ બીજે ખેંચવા માટે આવો ઉહાપોહ શરૂ કર્યો હોય તેમ લાગે છે. સાચી વાત તો એ છે કે, કાશમીરમાં જલદી લોકમત લેવા ભારત તો કયારનોય પ્રયાસ કરી રહ્યું છે. પરંતુ પાકીસ્તાન લોકમત લેવા માટે એવી શરતો રજુ કરે છે કે જે ભારત કદાપી સ્વીકારી શકે નહિ. પં. પંત ના ભાષણ અંગે પાકીસ્તાન સરકારે ભારત પાસે વિરોધ નોંધાવ્યો છે.

આ વિષે બોલતાં શ્રી નેહરૂએ દિલ્હી માં જણાવ્યું હતું કે, ભારત પોતે આપેલા વચનોને વળગી રહે છે. આ અને પાકીસ્તાન સાથેના બીજા સવાલો ના શાંતિભર્યા સમાધાન માટે શક્ય તેટલું બધું કરવાને તઇયાર છીએ.

આમ છતાં તેમણે સાફ સાફ જણાવ્યું હતું કે, ભારત આ પ્રશ્નને અચોક્કસ મુદત સુધી ઘસડાવા દઇ શકે નહિ. એ તો સ્પષ્ટ છે કે, અત્યાર પહેલાંની તમામ ચર્ચા અને સંયુક્ત રાષ્ટ્રોની દરમીયાનગીરીથી આ પ્રશ્નનો ઉકેલ થઇ શક્યો નથી. વચન આપ્યું હોય કે ન આપ્યું હોય, પરંતુ મહત્વનો સવાલ તો આ પ્રશ્નનો ઉકેલ કરવાનો છે. જુના વચનોને વારંવાર યાદ કરવાનો કાંઇ અર્થ નથી. પં. પંતે શ્રીનગરમાં એટલુંજ કહ્યું હતું. હવે આ સવાલની તુલના છેલ્લા ૮ વર્ષમાં થયેલા ફેરફારોને લક્ષમાં લઇને કરવા ની છે.

* * *

અકાલી શીખોએ સત્યાગ્રહ પાછો ખેંચી લીધો છે કારણકે પંજાબ સરકારે સુત્રો પોકારવા સામેનો પ્રતિબંધ ઉઠાવી લીધો છે. આ સત્યાગ્રહમાં લગભગ ૭,૦૦૦ અકાલીઓની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી. પંજાબ સરકારે એક ચોખવટ કરી છે કે આ પગલું

અકાલીઓને ખુબ કરવા માટે લેવામાં નથી આવ્યું. અને પકડાયેલાઓ સામે કામ ચલાવવામાં આવશે.

મહા પંજાબના ટેકેદારો આ પગલાં ને પંજાબ સરકારની અકાલીઓ સામે શરણાગતિ ભરી ગણી રહ્યા છે. અને તેઓ હવે સત્યાગ્રહ કરવાની ધમકી આપી છે.

* * *

કાનપુરમાં દેશની મિલ-હડતાળનો અંત આવી ગયો છે. કામદારોએ આ હડતાળ મિલોનાં રેશનલાઇઝેશનો વિરોધ કરવામાં માટે ટેકોની હતી.

* * *

હીંદુસ્તાન અને પાકીસ્તાન વચ્ચે એક નવો વ્યાપારી કરાર થયો છે જેમાં મુખ્યત્વે સરહદ પરનાં વ્યાપાર માં રસ ધરાવતા લોકો માટે જોગવાઇ કરવામાં આવી છે. શણ અને કોલસાનાં વ્યાપાર ચાલુ રહે તે જોગવાઇ ઉપરાંત આ કરારમાં ૩ અને બીજી વસ્તુઓનો વેપાર ફરી ચાલુ થાય તે માટે પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. આ નવો કરાર ૧લી સેપટેમ્બરથી એક વર્ષની મુદત માટે અમલી બને તેવી વકકી છે.

* * *

પ્રજા-સમાજવાદી પક્ષની રાષ્ટ્રીય કારોબારીની સભા તા. ૧૫મી જુલાઇ થી જયપુરમાં મળી રહી છે. આ સભામાં હાજર રહેવાના આમંત્રણને ડૉ. લોહીઆ અને તેના પક્ષકારોએ નકારી કાઢયું છે. ૨૨ પ્રાંતીય સમીતીમાંથી ૧૬ સમીતીઓએ રાષ્ટ્રીય કારોબારીને પક્ષની કટોકટી સામેની નીતિ માં ટેકો આપ્યો છે પક્ષનું ભવિષ્ય અને કોંગ્રેસ સાથે સહકારનાં પ્રશ્નનો કારોબારી ગંભીર રીતે વિચાર કરી રહી છે. કારોબારીએ ડૉ. લોહીઆને પક્ષમાંથી બરતરફ કર્યાં છે. ડૉ. લોહીઆએ જાહેર કર્યું છે કે તેઓ એક નવો ઉદ્દામવાદી સમાજવાદી પક્ષ સ્થાપશે.

અહીંસાથીજ જગતની દબાયેલી કચડાયેલી પ્રજાઓ આગળ વધી શકશે

(નવલભાઈ શાહ)

શોપક હમેશાં શાંતીની વાતોજ કરે છે. એની શાંતી એટલે એના શોપણની સલામતી. પણ હવે એ કયાં સુધી ચાલવાનું છે? માણસ જ્યાં સુધી ઉંઘતો હોય છે ત્યાં સુધી એ પગ નીચે કચડાય તો પણ તેનું તેને ભાન રહેતું નથી. તે બોલતો નથી. કારણ કે તે ઉંઘમાં છે. પણ જ્યારે તેજ માણસ જાગી જાય છે ત્યારે સહેજ પગ અડતાંય બોલી ઉઠે છે. દુનિયાની જાગૃતીના ક્રમમાં આફ્રિકાનો વારો આવ્યો છે. શોપણ સામે શોષિતોએ ક્રાંતી કરી. આ ક્રાંતીના મૂળમાં જાગૃતિ છે. રશિયા જાગ્યું. એણે લોહીયાળ ક્રાંતી કરી ત્યાર પછી ચીન જાગ્યું એ પછી અગ્નિ એશીયા ને ભારતનો વારો આવ્યો. ક્રાંતિના સ્વરૂપમાં ફેર પડયો. ચીને ખેડૂતોને ક્રાંતિના વાહક બનાવ્યા, ભારતવર્ષમાં જનતાએ અહીંસક ક્રાંતિ કરી. હવે એ જાગૃતીનો પ્રવાહ સમગ્ર આફ્રિકા ઉપર ફરી વળ્યો છે. એનાં પૂર ઘોડાપૂર જેવાં હોય છે. એક વાર આવેલી જાગૃતી ગુણાકારની ગતિએ આગળ વધે છે. એ રોકી રોકાતી નથી. જેમ જેમ રોકવાના પ્રયત્નો થાય છે તેમ તે વધતી જાય છે ને છેવટે જાગૃતિમાંથી ક્રાંતિ જન્મે છે ને વિજયી બને છે. જાગૃતી કદી કચડાતી નથી. આ સનાતન સત્ય શું પુર્વ આફ્રિકાને પણ લાગુ નહિ પડે?

આજે તો ચળવળ દબાઇ જવા આવી છે, કારણ કે વિરાટ હીંસા સામે થોડી હીંસક તાકાતથી લડવાનો તેમનો પ્રયત્ન હતો. છતાં આખા જગતે તો જોયું કે એક મૂઠીભર મરણીયા લોકો આવડી મોટી સલતનત ને પણ હંફાવી શકે છે. આજ જાગૃતિ ને જો અહીંસક સ્વરૂપ મળ્યું હોત તો? ત્યાં જે જોયું તે ઉપરથી લાગ્યું કે ગાંધીજીની અહીંસામાં જીવનનું કેવું ડહાપણ હતું. હીંસાને હીંસાથી જીતવાને એથી પણ વધારે હીંસક શક્તિ જોઇએ. અને છેવટે હીંસાજ વિજયી બને. ગાંધીજીએ જગતને નવો રાહ ચીંધ્યો. વિશ્વની ગરીબ, દલીત અને કચડાયેલી પ્રજા કે જેની પાસે કાંઇ જ નથી તેને માટે- પણ મુક્તિનો માર્ગ મોકળો કર્યો. પ્રતિપક્ષ પાસે ભલે ગમે તેટલી હીંસક તાકાત હોય, એના સાધનને બુઠું કરી નાખે. એના સાધનની અવગણના કરે. તેની પાસે જે નથી તેને તમારૂં સાધન બનાવો. આ છે અહીંસાનો રાહ. એ માર્ગે જ જગતની દબાયેલી કચડાયેલી પ્રજાઓ આગળ વધી શકશે.

[સુતેલો ખંડ જાગે છે પુર્વ આફ્રિકામાં છ માસના પ્રવાસના સંભરણો-મહાવીર સાહિત્ય પ્રકાશન મંદીર, હઠીભાઇની વાડી, અમદાવાદ. કીંમત રૂ. ૨.]

આપણી ઉંચ નિચની ભાવના

પાંચ મિનીટ માની લઇએ કે ઉંચ નિચની આપણી ભાવનાઓ ધંધા ઉપરથી પડી છે તેથી આપણે તે નભાવી રહ્યા છીએ. તો પછી આજે જે જ્ઞાતી ફક્ત પોતાનો જન્મ તે કહેવાતી જ્ઞાતીમાં થયો છે તેથીજ તે જ્ઞાતી ઉંચ કે નીચ કેમ ગણાય? મોચી, મોચીનો ધંધો ન કરે, ગોરો મોચીની ફેકટરીઓ ચલાવે. મોચી નીચ; ગોરો ઉંચ માન આપવા લાયક. વાણીયો વેપાર કરે નહી. મોચી, ઘાંચી, કુંભાર વેપાર કરે તો પછી વાણીયો કોણ? આથી ધંધાને ન્યાયે જ્ઞાતી વાડાનો પ્રશ્ન સાવ ઉડી જાય છે. તો પછી રહ્યો નિચ ઉંચનો સવાલ માંસ મદ્દ ખાનારાઓ નિચ અને ન ખાનારા ઉંચ. આજે વાણીયા, બ્રાહ્મણ, પટેલ, પાટીદારો, વિ. બધીજ જ્ઞાતીમાં માંસ અને મદ્યએ, અહીં અને ભારતમાં ઘર કર્યું છે. છતાં માંસ ખાનારા વાણીયાં ને ત્યાં કે બ્રાહ્મણને ત્યાં ખવાય, પાણી પીવાય, ન માસ ખાનાર મોચી, ઘાંચી ને ત્યાં ન ખવાય ન પાણી પીવાય. ગોરાની ફેકટરીઓમાં બનતા બધાજ પદાર્થો ખવાય. હોટેલો વિગેરે માં બનતી બજારૂ મીઠાઇઓ ખવાય, ભજીયા ખવાય, પાતરા ખવાય, પણ મોચી કે હરીજનને ત્યાંનું ન ખવાય. આ કયાંનો ન્યાય?

ઉંચ નિચનો જ્ઞાતી ભેદ આપણે રાખીએ તો ઉંચ નિચનો કોમીભેદ ગોરાઓ શું કામ ન રાખે? તમે બીજી જ્ઞાતીઓ કરતાં ઉંચા છો એ તમારી ભાવના તો ગોરો કાળા અને ઘઉ વર્ણો કરતાં ઉંચો છે એ એની ભાવના પરથી આપણે શા માટે રોષ કરવો? આપણને શો અધિકાર છે એમ કહેવાનો કે તમે બધા કાળા ગોરા ઘઉ વર્ણો બધાને એકજ દ્રષ્ટીએ જુવો? આ વિચારો અને બનતી ઝડપે આપણામાંથી જ્ઞાતીના વાડા તોડી નાખી બધા એક થઇ જવાની ભાવનાનો પ્રચાર કરો. આપણે ફક્ત ગુજરાતીઓ તરીકેજ એક નથી થવાનું પણ આફ્રીકનો અને સમસ્ત માનવો સાથે ઐકય સાધવાનો પ્રયત્ન કરવાનો છે. એમાજ આપણું શ્રેય છે.

પ્રત્યેક માનવના હૃદયમાં એક જડે ઘર કર્યું છે કે હું બીજાઓ કરતાં સારો છું. બીજા દંભી છે, જુઠ્ઠા છે, લુચ્ચા છે, અસંસ્કારી છે, હું જ દોષ રહીત, સંસ્કારી સભ્ય છું. પ્રત્યેક માનવ જો આમ વિચારે તો ખરાબ કોણ? સંસ્કારી કોણ? આપણે આપણા કાજી ન બનીએ આપણે માટે બીજાને ન્યાય કરવા દો.

વિશ્વ વિજ્ઞાન માસીકમાંથી ટુંકાવીને

બે અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૫ ઓગસ્ટ	હીંદુ ૨૦૧૧ શ્રાવણ ભાદરવો		મુસલમાન ૧૩૭૪ હીજરી જીલહજ	પારસી ૧૩૨૪ બહમન	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.	ધાર્મીક તહેવારો-ઉત્સવો
શુક્ર	૫	વદ	૨	૧૬	૮	૬-૩૯	૫-૨૪	
શની	૬	,,	૩	૧૭	૯	૬-૩૯	૫-૨૪	
રવી	૭	,,	૪	૧૮	૧૦	૬-૩૯	૫-૨૪	
સોમ	૮	,,	૫	૧૯	૧૧	૬-૩૮	૫-૨૪	
મંગળ	૯	,,	૬	૨૦	૧૨	૬-૩૮	૫-૨૫	
બુધ	૧૦	,,	૭	૨૧	૧૩	૬-૩૮	૫-૨૫	શ્રીકૃષ્ણજયંતિ
ગુરૂ	૧૧	,,	૮	૨૨	૧૪	૬-૩૮	૫-૨૫	ગોકુળાષ્ટમિ
શુક્ર	૧૨	,,	૯	૨૩	૧૫	૬-૩૮	૫-૨૫	
શની	૧૩	,,	૧૦	૨૪	૧૬	૬-૩૮	૫-૨૬	
રવી	૧૪	,,	૧૧	૨૫	૧૭	૬-૩૮	૫-૨૬	
સોમ	૧૫	,,	૧૨/૧૩	૨૬	૧૮	૬-૩૭	૫-૨૬	
મંગળ	૧૬	,,	૧૪	૨૭	૧૯	૬-૩૭	૫-૨૬	
બુધ	૧૭	,,	૩૦	૨૮	૨૦	૬-૩૭	૫ ૨૬	
ગુરૂ	૧૮	સુદ	૧	૨૯	૨૧	૬-૩૭	૫-૨૭	

સ્વ. દુર્ગાબહેન

ગુજરાતમાં અને બહાર જેઓ શ્રી મહાદેવભાઇને અંગત રૂપે ઓળખતા, તે સૌ તેમનાં ધર્મપત્નિ શ્રી દુર્ગાબહેનને પણ ઓળખાત. સન ૧૯૧૭માં મહાદેવભાઇ ગાંધીજીની અને દેશની સેવામાં જોડાયા; ત્યારથી તે તેમના દેહાન્ત સુધી દુર્ગાબહેન એમનાં સાથી અને સહભાગી રહ્યાં—ગાંધીજીના સત્યાગ્રહાશ્રમનાં આશ્રમવાસી થયાં. આનો અર્થ શો છે, જેઓ જાણે છે તે જાણે છે. આશ્રમનાં વ્રતો લઇને રહેવાનું એ જીવન કઠણ ત્યાગમય, અપરિગ્રહી ગરીબાઇને વરેલું અને સતત સેવા તથા શ્રમ-પરાયણ હોય છે. તેમાંય મહાદેવભાઇને ભાગે તો એવું કામ આવ્યું કે, તેને અંગે તેમણે વરસનો કેટલો મોટો ભાગ ગાંધીજીની જોડે પ્રવાસમાં રહેવું જોઇએ; અને તે એકાદ બે વરસ નહીં, આખી જીંદગી સુધી ચાલુ રહ્યું. દુર્ગાબહેન એમાં હૃદયપુર્વક સંમત હતાં, અને આશ્રમના ગાંધીજીના બહોળા કુટુંબનાં એક થઇને રહેતાં. ગાંધીજી હસતાં હસતાં કહેતા; મહાદેવ તો દુર્ગાને જ નહીં, મને ને મારા કામને પરણ્યો છે. (મારા શબ્દોમાં સાર આ કહું છું.) એ વ્રત સદ્ગત મહાદેવભાઇ એ કેવું યશસ્વી કરી બતાવ્યું છે, તે આપણે જાણીએ છીએ. એમાં દુર્ગાબહેનનો ફાળો ભારોભાર હતો.

દુર્ગાબહેન પોતે પણ સેવાનાં કામોમાં ભાગ લેતાં હતાં. ૧૯૧૮માં ચંપારણમાં ગાંધીજીએ સેવાશ્રમો ખોલ્યા, ત્યારે આશ્રમની બહેનો ત્યાં પહોંચી. તેમાં દુર્ગાબહેન એક હતાં, તે ગાંધીજીનાં લખાણોમાં નોંધાયેલું જોવા મળે છે. દુર્ગાબહેન કહેતાં, 'અમને શું આવડે? બાપુ અમને હિંમત આપતા અને કહેતા કે તમે કરી શકશો અને અમે કામ કરતાં.' આશ્રમજીવનમાં ઓતપ્રોત થઇને તે રહેતાં હતાં. ૧૯૩૦માં સત્યાગ્રહ શરૂ થયો. ૧૯૩૩માં ગાંધીજીએ આશ્રમ ખાલી કર્યો અને રાસ જવા આશ્રમવાસીઓની ટુકડી કાઢી. દુર્ગાબહેન એમાં જોડાયાં. તેમના એકના એક સંતાન ચિ. નારાયણને એ વખતે છુટો કરતાં એમના મહાહૃદયને કેવું લાગ્યું હશે! પણ બહુ સહજતાથી એ દુઃખ એમણે પોતાના અંતરમાં ભારી લીધું. જેલમાં ગયાં. ત્યાર બાદ ૧૯૩૫થી ગાંધીજી જોડે વર્ધા અને અને સેવાગ્રામ આશ્રમમાં ગયાં. ૧૯૪૨માં મહાદેવભાઇએ જેલમાં જ પ્રાણ છોડયા, તે વસમો વિયોગ એમને નસીબે આવ્યો. ચિ. નારાયણને સાથમાં લઇને તેય એમણે જીરવ્યો. ૧૯૪૭ બાદ વેડછી આશ્રમમાં ચિ. નારાયણે કામ કરવા માંડયું. દુર્ગાબહેને તેની સાથે ત્યાં રહેવાનું શરૂ કર્યું; તે એમના અંત સુધી.

કાલે અચાનક જાણવા મળ્યું કે, દુર્ગાબહેન, પરમ દિવસે રાતે હૃદય બંધ પડતાં, વેડછીમાં ગુજરી ગયાં. છેલ્લા કેટલાક વખતથી એમની તબિયત નરમગરમ તો રહેતી હતી. પરંતુ આમ ઓચિંતાં એ જશે એ તો કોણ જાણી શકે! વિધિના ખેલ વિધિ જ જાણે. ભગવાન એમને પોતાના ધામમાં શાંતિ આપો; ચિ. નારાયણ તથા સ્વ.ના અન્ય પરિવારને આ ઘા ઝીલવા બળ આપો.

ગાંધીજીએ દેશની સેવાનાં વ્રતો આપીને દુર્ગાબહેન પેઠે કેટલીય બહેનોને રાષ્ટ્રના સ્વાતંત્ર્યયુદ્ધમાં મૂક રીતે છતાં વીરતાભર્યો ભાગ લેતી કરી હતી, તેનું ઉત્તમ દૃષ્ટાંત સ્વ. દુર્ગાબહેનનું જીવનકાર્ય આપે છે. હીંદ સ્વરાજનો પાયો એમના જેવી બહાદુર બહેનોના તપ દ્વારા ગાંધીજીએ નાંખ્યો હતો. એની ઇમારત પણ બહેનોના એવા તપ વડે જ ખરૂં જોતાં રચાશે, એ દુર્ગાબહેનના જીવનનો આપણને સંદેશો છે.

—'શિક્ષણ અને સાહિત્ય'

કેન્સર

કેટલાક પ્રામાણિક દાકતરો તથા આંકડાશાસ્ત્રીઓએ હીંમતપુર્વક પોતાનો અભિપ્રાય દર્શાવ્યો કે, આંકડાઓના અભ્યાસ પરથી અમને લગે છે કે, બીજી રીતે તંદુરસ્ત સ્ત્રી તથા પુરૂષોને કેન્સર થવાનું એક મુખ્ય કારણ સિગારેટ પીવાની આદત છે.

હવે કેન્સર એક ભયંકર રોગ છે અને સ્ત્રી તથા પુરૂષો એની બાબતમાં કોઈ પણ પ્રકારની બેદરકારી રાખવા ન માગે એ સ્વાભાવિક છે. ઉપરનો અભિપ્રાય જાહેર કરવામાં આવ્યો ત્યારે સિગારેટના વપરાશમાં એકદમ અને ઝડપી ઘટાડો થવા પામ્યો.

સિગારેટનો વેપાર એ એક અતિશય સંગઠિત વ્યવસાય છે 'અને' એ જગદ્વ્યાપી રોજગાર છે તથા તેમાં અઢળક મૂડી તથા માનવશક્તિ રોકાયેલી છે. કેન્સર વિષેની આ વૈજ્ઞાનીક દહેશતની 'અવિચારી' જાહેરાત સિગારેટના વેપારના દાદાઓને રૂચી નહીં. પણ જે દખલ થવાની હતી તે તો થઇ ગઇ અને સિગારેટના વેપારીઓને પોતાની આંખ ઉઘાડતાં અને એ બાબત હાથ ધરતાં થોડોક વખત લાગ્યો. પણ તેમણે ઝાઝી વાર લગાડી નહીં. થોડા જ વખતમાં જરૂરી બધું કરી દેવામાં આવ્યું અને હવે એક પછી એક દાકતર—એમાંના કેટલાક બીજી રીતે બહુ નામીચા નથી અથવા પોતાની દાકતરી અથવા આરોગ્ય વિષયક શોધખોળ માટે જાણીતા નથી —પોતાની નાની નાની જાહેરાતો લઇને બહાર પડે છે અને એ જાહેરાતો દુનીયાના બધા દેશોનાં છાપાંઓમાં આકર્ષક રીતે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે. જાહેર ખબરો આપનાર વેપારીઓ સાથે રોજીંદાં છાપાંઓ કંઈક બેહૂદી પરિસ્થિતિમાં મુકાઇ જાય છે.

પોતાના નામ સાથે દાકતરી ડિગ્રી જોડાયેલી છે એવા માણસો હવે જણાવે છે કે,

૧. કેન્સર સિગારેટ પીવા ઉપરાંત બીજાં અનેક કારણોથી થાય છે.

૨. સીગારેટ પીવાથી કેન્સર થાય છે એવું નિર્ણયાત્મક રીતે પુરવાર કરવામાં આવ્યું નથી.

૩. તાજેતરમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવેલા દાકતરી અભિપ્રાય છતાં સંખ્યાબંધ ખુશમિજાજ લોકોએ સીગારેટ પીવાનું ચાલુ રાખવાનો નિશ્ચય કર્યો છે; જેમણે સારી નામના મેળવી છે એવા લોકો પણ.

૪. જે કંઇ હાનિ થાય છે તે ઘણું કરીને કાગળને લીધે થાય છે; તંબાકુને લીધે નહીં; અને માનવહિતની ચીંતા રાખનારા સીગારેટના વેપારીઓ કાગળની ગુણવત્તા સુધારવાના કામમાં મંડી પડયા છે, વગેરે વગેરે.

આમ, આ અને એવા બીજા માહિતી આપનારા મુદ્દાઓ સિગારેટ-વિરોધી દાકતરી અભિપ્રાયની સામે રજુ કરવામાં આવે છે. એ વસ્તુ જોકે રસ પડે એવી છે ખરી, પણ નાગ સાપ જોડે ગેલ કરતાં અટકવા પહેલાં સાપનો દંશ જીવલેણ હોય છે એની નિશ્ચિત સાબિતી કોણ માગશે? ઘણાંખરાં સ્ત્રીપુરૂષો તત્કાળ કે પાછળના જીવનમાં પોતાને કેન્સર થાય એવું ઇચ્છે નહીં, અને તેઓ એ બાબતમાં કશું પણ નિશ્ચિત જોખમ ઉઠાવે નહીં. વેપાર માનવીના સુખને અર્થે હોય છે. વેપારને અર્થે લોકોને આરોગ્યની બાબતમાં જોખમ ખેડવાને કહેવું એ બરાબર નથી.

વેચવાના છે

નવસારી સ્ટેશન રોડ પર, બજારમાં ત્યા સોસાયટીઓમાં મકાન અગર ખુલ્લા પ્લોટ લેવા માટે અગર નેશનલ સેવીંગ્સ સર્ટીફીકેટ (આવક વેરાથી મુકત વ્યાજ) ખરીદવા લખોઃ.

એમ. જનાર્દન ભટ્ટ.
Authorised Agent For
Government of India
National Saving Certificate.
બાળા સાહેબની હવેલી,
Navsari, Bombay, India.

Kohinoor Store

11 Kort Street,

Box 3379,

JOHANNESBURG.

દરેક જાતની ઇન્ડિઅન ત્યાં ઇંગ્લીશ ગ્રોસરી.

કીફાયત-ભાવે-હમારે ત્યાંથી મળશે.

C. O. D. અથવા ઓરડર સાથે.

પઇસા મોકલી આપવા.

દુનીયાના વસતીવાળા અને વસતી વિનાના દેશો

શ્રી નવલભાઇ શાહનાં પુર્વ આફ્રિકાના ૭ માસના પ્રવાસનાં સંસ્મરણોના "સૂતેલો ખંડ જાગે છે" પુસ્તકમાંથી નીચેની જાણુવાજોગ વીગત આપીએ છીએ :

દુનીયાના કેટલાક દેશોમાં એક બાજુ વસ્તી વધી રહી છે. એટલી ગીચ વસ્તી છે કે માણુસે કેમ જીવવું એ પ્રશ્ન છે. જ્યારે દુનીઆના કેટલાક દેશોમાં માણુસજ નથી ને માણુસને અભાવે ત્યાંની ઇશ્વરી કૃપાને માનવ જાતને માટે ઉપયોગમાં લઇ શકાતી નથી.

ગીચ પ્રદેશો

દેશનું નામ	દર ચોરસ માઇલે વસ્તી
૧. બેલજીયમ	૭૨૬
૨. હોલેન્ડ	૭૧૭
૩. યુનાઇટેડ કીંગડમ	૫૩૪
૪. ઇટાલી	૩૯૭
૫. જર્મની	૪૦૮
૬. જાપાન	૪૯૬
૭. ચીન	૧૦૫
૮. હીંદ	૨૬૧
૯. ઇન્ડોનેશીયા	૮૮

ખાલી પ્રદેશો

૧. ઓસ્ટ્રેલીયા	૨.૦
૨. કેનેડા	૩.૦
૩. સાઇબેરીયા	૫.૦
૪. આરજેન્ટાઇ	૫.૮
૫. આફ્રિકા	०.૮
૬. બ્રાઝીલ	૧૩.૦
૭. લેટીન અમેરીકા	०.૨૮
૮. ન્યુઝીલેન્ડ	૪.૫
૯. યુનાઇટેડ સ્ટેટસ	૪૧.૦

ઉપરના આંકડાઓ ઉપરથી આપણે જોઇ શકીશું કે આપણે આપણા હાથેથીજ રાષ્ટ્રોની વાડો ઉભી કરી છે ને વિશ્વની સંપત્તિને રૂંધી નાખી છે. હીંદુસ્તાનથી આફ્રિકા ગયેલા માણુસને આખા દેશ ખાલી લાગે. બસો-અઢીસો માઇલ મુસાફરી કરીએ ત્યારે એકાદ નાનું શહેર આવે અને તે પણ દસ્નર કે પંદરસોની વસ્તીનું.

અહીં તંત્રની બધી વ્યવસ્થા મોટે ભાગે હીંદીઓજ કરે છે; આમ તો આખાયે પુર્વ આફ્રિકાની વ્યવસ્થામાં હીંદીઓનો મોટો ફાળો છે. બંદર જુઓ કે રેલ ગાડી જુઓ. યુરોપીયનની પેઢી જુઓ કે મોટી બેંકો જુઓ, જ્યાં જુઓ ત્યાં વ્યવસ્થાનું કામ તો આપણાજ ભાઇઓના હાથમાં છે. તે ખસે તો આફ્રિકાનું આખું વહિવટી તંત્ર તૂટી પડે. આપણે ભલે અવ્યવસ્થિત કહેવાતા હોઇએ, વહીવટી ચોકસાઇ પણ ઓછી હશે, પણ મહેનત કરવાની ને જે કામ લીધું તે તાણુ વેઠીને પણ પુરૂં કરવાની આપણામાં અદ્ભુત શકિત છે. યુરોપીયન કામ કરતો હશે ત્યારે સખત કામ કરશે પણ ચાર વાગ્યા એટલે બંધ. જ્યારે હીંદી તો રાત દિવસ જોયા વગર કામ કરવાનો. આમ ગુણુને અવગુણુ બંને છે. કામ ખેંચવાની આપણામાં જે શકિત છે તેને વ્યવસ્થિત રૂપ મળે ને વ્યવસ્થિતતા ને નીયમીતતાનો ગુણુ આપણી પ્રજામાં આવે તો આપણે જગતની કોઇ પણ મહાન પ્રજાની હરોળમાં ઉભા રહી શકીએ.

સિનેમાની જીવનપર અસર

આજના યુગને સિનેમા યુગ ગણુવામાં આવે છે. જીવનના આ કપરા યુગમાં આમજનતા જીવનની અથડામણો અને થાકમાંથી રાહત મેળવવા માટે સિનેમાને અગત્યનું અને કોઇ કોઇ તો એક માત્ર સાધન લેખે છે.

આજના જીવનને જોતાં જીવનપર જેટલી સીનેમાની છાપ દેખાય છે એટલી બીજા કશાની છાપ દેખાતી નથી. સ્ત્રીઓનો પોશાક વધુ ઢીલો પારદર્શક અને મર્યાદાહિન થતો જાય છે. અને દાંપત્ય જીવન ઉપર પણ સિનેમાની ઘણી અસર જણાય છે. ચિત્રના કેટલાક પ્રસંગો અને પાત્રોને પોતાના જીવનમાં ઉતારવાની ભાવનાઓ સેવવામાં આવે છે અને એમ પણ સાથે સાથે માનવામાં આવે છે કે જેમ ચિત્રમાં મદદ મળે છે તેમ અમારા જીવન ચિત્રમાં પણ કયાંકથી મદદ મળી રહેશે અને અંત મધુર બનશે. આવા ખ્યાલથી પ્રણુયનો પ્રારંભ કરતાં યુવકો અને યુવતીઓને હાળે મોટે ભાગે અંતે તો નીરાશાજ હોય છે. કારણુ જીવન એ કચકડાની ફીલ્મપર ઉતારેલું કલ્પનાનું બનેલું નથી પણ સત્ય અને અનેક ગુંચોથી ભરેલું છે. સિનેમા જીવનપર ઘણી સારી અસર કરી શકે જો ચિત્રો આદર્શથી ભરપુર હોય. અને પહેરવેશ અને વર્તનમાં મર્યાદા હોય. તો જીવનને ઉંધે રસ્તે ન દોરતા તે યુવક યુવતીને સીધે રસ્તે દોરી શકે અને સમાજની સુંદર સેવા થાય. કૃત્રીમપણું અસ્છખલાપણું, અમર્યાદીત પહેરવેશ વિગેરે ન બતાવતાં સાદાઇ, મર્યાદા, વિગેરે ગુણો રજુ કરવા જોઇએ.

એક માસીકમાંથી ટુંકાવીને.

શ્રી ટ્રાંસવાલ હિંદુ સેવા સમાજ જોહાનીસબર્ગ

વાર્ષીક જનરલ મીટીંગ

શ્રી ટ્રાંસવાલ હીંદુ સેવા સમાજની વાર્ષીક જનરલ મીટીંગ રવિવાર તા. ૨૮-૮-૫૫ના બપોરે ૨-૩० વાગ્યે શ્રી ગાંધી હોલમાં નીચે જણુાવેલા કામકાજ માટે મળશે. જેમાં ટ્રાંસવાલમાં વસતા દરેક સાભ્યોને વેળાસર હાજર રહેવા વિનંતી કરવામાં આવે છે.

કામજ : (૧) મીનીટસ (૨) આવક જાવકનો હિસાબ અને મંત્રીઓનો રીપોર્ટ (૩) શાળા સમીતીનો હિસાબ અને મંત્રીનો રીપોર્ટ (૪) સ્મશાન સમીતીનો હિસાબ અને મંત્રીનો રીપોર્ટ (૫) લાયબ્રેરી સમીતીનો હિસાબ અને મંત્રીનો રીપોર્ટ (૬) સંસ્કાર સમીતીનો હિસાબ અને મંત્રીનો રીપોર્ટ (૭) અધિકારીઓ તથા કમીટી મેમ્બરોની ચુંટણી (૮) પરચુરણ.

પી. એસ જોશી
પ્રમુખ
મગનલાલ ભગુભાઇ
ગોવીંદભાઇ નાગરજી
મંત્રીઓ

લગ્ન

ગ્રેહેમ્સટાઉન (કેપ) નિવાસી ફકીરભાઇ દુલ્લભભાઇની પુત્રી ડાહીબેનના શુભ લગ્ન કેપટાઉન નીવાસી હરકીશનભાઇ ગીરધર ભાઇ જોડે જુન તા. ૨૬મીના થયાં હતાં. આ મંગળ પ્રસંગે ફકીરભાઇ દુલ્લભભાઇ તરફથી જુદી જુદી સંસ્થાઓને દાનની રકમો આપવામાં આવી હતી.

નવલ કથાઓ

ઇંદીરાની આપવીતી	૫	૩
છેલ્લો અભીનય	૯	૬

બીજાં પુસ્તકો

ભૂદાન યજ્ઞ	૨	०
શ્રેયાર્થીની સાધના		
(કીશોરલાલ મશરૂવાળાનું જીવન	૭	૬

કીશોરલાલ મશરૂવાળા કૃત

સંસાર ધર્મ	૬	०
દીપ નિર્વાણુ (દર્શક)	૭	०

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ

જોડણી કોશ મોટો

ગુજરાતી ટુ ગુજરાતી ડીકસનરી.

કીમત પા. ૧-૨-૬.

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ

બીજા કેટલાક પુસ્તકો

ઈશ્કની ખુશ્બુ (નવલ કથા)	૧	०
તેજચિત્રો (ટુંકા જીવન ચરીત્રો)	૭	૬
શહીદનો સંદેશ	૪	०
વિશંગનાની વાતો ભાગ ૧.	૬	૬
ઘરને મારગે નવલ કથા	૭	૬
મરૂ ભૂમિમાં ,,	૪	०
મેઘધનુષ્ય ,,	૭	૬
પ્રથમ પત્ની ,,	૭	०
રૂપનાથ ,,	૭	०
કમાઇનો ભોગ ,,	૮	०
ત્રિવિધ તાપ ,,	૫	०
લુઇ પાશ્ચર (જીવન ચરીત્ર)	૫	०
રાજા રાણી નાટીકા	૧	०
નુતન રશિયામાં ડોકીયું	૩	૬
સોક્રેટીસની સફર	૨	૬
જીવતા તહેવારો (કા. કાલેલકર)	૫	०
તુલસી કયારો નવલ કથા	૮	૬
સોહાગ ,,	૧	०
કાનો વાંક ,,	૧	૬
જીવન યાત્રા ,,	૪	०

Obtainable from :

'Indian Opinion', Private Bag, Durban.

Phone 332651 P.O. Box 1549 Tel. Add ENBEEDEE.

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

33 West Street, JOHANNESBURG.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, વુલન જર્સી, વુલ, બાળકો માટેનો જાત જાતનો માલ, ઘર વપરાશ માટે તેમજ લગ્નાદિ પ્રસંગોએ શણગાર માટે રીબન વગેરે માટે અમારે ત્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા ભલામણ છે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

બોકસ ૧૫૪૯.

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

ડરબનનું ટકાઉ આદુ ૯ પેની રતલ, ૧૦૦ રતલથી વધુ લેનારને ૮ પેની (શેકેડ ભાવ) મોટી કળીનું લસણ શી. ૧-૬ રતલ, પાપડ નં. ૧, શી. ૧૦-૦ ૧૦૦. નં. ૨, શી. ૮-૦ ૧૦૦. પોસ્ટેજ જુદું.

કપુરી અને ચેવલી પાન શી. ૫ રતલ; પોસ્ટેજ જુદું. બાસ્કીટ શી. ૧૦-૬ ડઝન; લાંબી અને સ્કવેર બાસ્કીટ શી. ૧૬ ડઝન.

સુરણ, લીલી હળદ અને આંબા હળદની મોસમ ચાલુ છે.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

ધાર્મીક પુસ્તકો

વિનોબા ભાવે કૃત ઉપનીશદ ગીતાજી વિગેરે. ધાર્મીક પુસ્તકોના શ્લોકોપર પ્રવચન.

ઇશાવાસ્ય વૃત્તિ (ઉપનીશદના શ્લોકો)	૧	૬
ગીતા પ્રવચન	૩	૦
સ્થિતપ્રજ્ઞદર્શન (ગીતાજીના બીજા અધ્યાયજ શ્લોકો)	૪	૦
મધુકર (લેખોનો સંગ્રહ)	૪	૬
જીવન દ્રષ્ટી (,, ,,)	૩	૯

Obtainable:

INDIAN OPINION.
P/Bag, Durban, Natal.

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

બુકકીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘરે બેઠા અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો. પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા અને યોર્કશાયર ઈનશ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 29e Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

જ્ઞાન મેળવવા લાયક પુસ્તકો

ગીતા ધ્વની ,, ,,	૧	૩
કેળવણી વિકાસ (કી. મશરૂવાળા)	૩	૦
સ્ત્રી પુ. મર્યાદા ,, ,,	૪	६
સમૂળી ક્રાંતી ,, ,,	४	०
કેળવણી વડે ક્રાંતી	०	६
મારી જીવન કથા (નેહરૂ)	૧૫	૦
સરદાર વલ્લભભાઈ ભાગ ૧	૧૩	૦
સરદારનાં ભાષણો	૧૨	૦
એક ધર્મ યુદ્ધ (અમદાવાદનો મજુરોની લડતનો ઇતિહાસ)	૧	૩
શ્રાદ્ધના તેર દિવસ	૧	૦

ગાંધી સાહિત્ય

પાયાની કેળવણી (ગાંધીજી)	૩	૦
અમારા બા (કસ્તુરબા ગાંધી)	૪	૦
ગાંધીજીનો સરકાર સાથે પત્રવ્યવહાર	૩	૦
બાપુની સેવામાં	३	०
કસ્તુરબા સ્મારક અંક—('ઇન્ડિઅન ઓપિનિઅન')	૧	६
ગાંધી સ્મારક અંક	૨	૦
બાપુના—બા ને પત્રો (કસ્તુરબાં પર લખાયલા પત્રો)	૨	६
હાથકાઇડ	૧	६
નળાખ્યાન	०	६
મારી જીવન કથા (ભારતના રાષ્ટ્રપતી રાજેન્દ્રપ્રસાદ)	૧૫	૦

Obtainable from:

'Indian Opinion' P. Bag,
Durban, Natal.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેસ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર — ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડરેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ટ, બુક કેસ, ટેબલ, તદ્દન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડરેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશા તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

નવલ કથાઓ

સારા સારા લેખકોનું સુંદર સાહીત્ય

કપાલ કુંડલા (બંકીમ ચંદ્ર)	૧	૬
નવલીકાઓ (મેઘાણી)	૧	૬
મળેલાંજીવ (પ્ર. પટેલ)	૭	૦
સોરઠી બાથા ૪	૬	૬
મેઘ બીંદુ	૭	૦
ઉભી વાટ	૮	૬
ઉન્નયન	૭	૦
કલાની સહચરી	૫	૦
કૌંચ વધ	૧૦	૬
અણુખુટ ધારા	૭	૬
શાહીદોનો સંદેશ (આયરલેન્ડના શહીદ)	૪	૦
કરૂણા દેવી (સાને ગુરૂજી)	૨	૩
માનવતાના શિલાલેખ લેખીકા હેરીયેટ બિચર અનુવાદક સચીન ઓઝા	૧૫	૦
સોનેરી છાયા	૧૦	૦
સ્વપ્ન સૃષ્ટી	૧૦	૦
છાયા પ્રકાશ	૧૩	૬
ર. મ. દેસાઇ કૃત		
દિવ્યચક્ષુ	૧૨	૦
માનવી ખંડીયેરો (એક રક્ત પિત્તીની આત્મ કથા)	૬	૦
લોક ભાગવત (નાનાભાઈ ભટ્ટ કૃત) શ્રીમદભાગવતની કથાઓ	૧૬	૦
શ્રીઓયાઓરો (૧૮ મહાન નરનારીઓનો ટુક પરીચય) યશોધર મહેતા	૬	૦
સર્જતા હઈયા (નવલભાઈ શાહ) જ્ઞાન સાથે આનંદ આપતી નવલ કથા	૭	૬
મુક્ત પંખી	૮	૦
યામા	૧૦	૦
રાધારાણી	૬	૦

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ.

ગાંધી સાહીત્ય

દ. આ. નો ઈતીહાસ	૭	૬
મહાદેવ દેસાઇનું જીવન ચરીત્ર	૨	૩
મહાદેવ દેસાઇની ડાયરી ભા. ૧	૧૦	૦
" " " ભા. ૨	૧૨	૦
" " " ભા. ૩	૧૧	૬
" " " ભા. ૪	૮	૦
" " " ભા. ૫	૧૧	૦
બાપુની કારાવાસની કહાણી	૧૫	૦
હસ્ત લીખીત હીંદ સ્વરાજ્ય	૪	૦
આત્મ કથા (ગાંધીજી)	૭	૬
ગાંધીજીની સંક્ષીપ્ત આત્મ કથા	૨	૬
બાપુની ઝાંખી (કાકા કાલેલકર)	૩	૦
રામ નામ (ગાંધીજી)	૨	૦
બાપુ મારી મા (મનુ ગાંધી)	૧	૬
બાપુની પ્રસાદી	૫	૦
ગાંધીજી અને સામ્યવાદ (કી. મશરૂવાળા)	૩	૦
નીતી નાશને માર્ગે (ગાંધીજી)	૨	૦
અનાસક્તી યોગ (ગાંધીજીએ ગીતાજીનો કરેલો અનુવાદ)	૧	૬
યરવડા મંદિરેથી (ગાંધીજી)	૧	૬
આશ્રમ ભજનાવલી	૧	૭
હીંદનો કોમી ત્રીકોણ (કોમવાદ વિષે લખેલું)	૬	૦
આરોગ્યની ચાવી	૧	૬
ફ્રીંબ કૈંમ એજ સાહસથી ભરપુર બાળ વાર્તા	૩	૦

મળવાનું ઠેકાણું : આ ઓફીસ.

'Indian Opinion' P. Bag.,
Durban, Natal.

વાંચવા લાયક સાહિત્ય

ગીતા મંથન (કી. ધ. મશરૂવાલા કૃત)	૭	૬
ગો સેવા (ગાંધીજી)	૨	૦
માનવી ખંડિયેર (અનુ. કાકા કાલેલકર કી. ધ. મ.)	૬	૦
ગીતા બોધ (ગાંધીજી)	૧	૦
બા બાપુની શીળી છાયામાં (મનુ ગાંધી)	૪	૬
બાપુ (ઘ. બિરલા)	૨	૬
મધુકર (વિનોબા)	૫	૬
ત્યાગ મુર્તિ અને બીજા લેખો (ગાંધીજી)	૬	૦
ત્યારે કરીશું શું (ટોલ્સટોય)	૪	૯
વ્યાપક ધર્મ ભાવના (ગાંધીજી)	૬	૦
દારૂબંધી (કુમારઅપ્પા)	૧	૩
ઓતરાતી દીવાલો (કાલેલકર)	૧	૩
કન્યાને પત્રો ન. પરીખ (તારૂણ્યમાં પ્રવેશતી બાળાઓ માટે)	૨	૬
મરકુંજ (મ. ત્રીકમજી ક્ષયરોગી માટે)	૨	૦
ગ્રામ ભજન મંડળી સં. જુ. દવે (ભજનોનો સંગ્રહ)	૧	૬
ગાંધીજી (બાળકો માટે ચરીત્ર)	૧	૬
વિશ્વશાંતી કાવ્ય (ઉ. જોશી.)	૧	૦
બનોને (રા. અમૃતકોર)	૧	૦
હીંદી રાષ્ટ્રીય મ. સ.નું બંધારણ	૧	૦
ગીતા પદાર્થ કોષ (ગીતાજીમાં આવતાં શબ્દોનો અર્થ)	૧	૦
આત્મ રચના જુ. દવે.	૮	૦
દીલ્હી ડાયરી (ગાંધીજી)	૭	૬
આપણું હીંદુસ્થાન	૩	૦

મળવાનું ઠેકાણું

INDIAN OPINION.
PRIVATE BAG. DURBAN.

ગુજરાતી સ્કુલોને સુંદર તક

નિશાળના પુસ્તકો

નવયુગ વાચન માળા		
પુસ્તક બીજુ	૨	૦
પુસ્તક ચોથુ	૩	૦
નુતન લેખન તાલીમી વર્ગ		
ભાગ ૧, ૨, ૩, ૪. પ્રત્યેકની	૧	૦
ચાલો લખીએ		
ભાગ ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭. પ્રત્યેકની	૧	૩
ભારતનો ઈતિહાસ ભાગ ૧	૨	૦
દેશ વિદેશ ભાગ ૧	૨	૯
ગુજરાતનું ગૌરવ	૧	૯
હીંદના ઈતિહાસની રૂપરેખા ભાગ ૧.	૨	૨
દેશ દીપકો	૨	૦
ભુગોળ પરીચય ભાગ ૩	૧	૧૦
" " ભાગ ૪	૨	૩
પ્રાચીન સમયની રસકથાઓ	૧	૯
મીડલ સ્કુલ અંક ગણિત ભાગ ૧.	૨	૯
મારૂં ગણીત ભાગ ૧	૧	૩
" " ભાગ ૩	૧	૬

આ પુસ્તકો ડઝન બંધી લેનારને ૧૫ ટકા કમીશન આપવામાં આવશે.

સી. ઓ. ડી. થી માલ મોકલવામાં નહીં આવે.

Obtainable from :

'INDIAN OPINION'
Private Bag,
Durban.